

AUTOREFERAT

1. Imię i Nazwisko: Ewa Solska

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytuły rozprawy doktorskiej

(a) tytuł zawodowy magistra politologii (specjalność społeczno-ustrojowa), na podstawie pracy: *Liberalny model demokracji*, Wydział Politologii UMCS, Lublin 2002.

(b) tytuł zawodowy magistra filozofii, na podstawie pracy: *Kategoria miejsca w fenomenologii pamięci Edwarda S. Casey'a*, Wydział Filozofii KUL, Lublin 2004.

(c) stopień naukowy doktora nauk humanistycznych na podstawie dysertacji: *Duch liberalizmu a projekt europejskiej przestrzeni edukacyjnej*, Wydział Humanistyczny UMCS, nadany Uchwałą Rady Wydziału Humanistycznego UMCS z dn. 15 listopada 2006 r.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych:

adiunkt w Zakładzie Metodologii Historii, Instytut Historii UMCS: od 2007 r. do chwili obecnej.

Ewa Solska

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016, poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.):

(a) tytuł osiągnięcia naukowego:

- *Czas kultury naukowej.*

(b) (autor / autorzy, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, imię i nazwisko recenzenta wydawniczego):

- Ewa Solska, *Czas kultury naukowej*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2019.

(c) omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania (w języku polskim i angielskim).

Przedstawiona do oceny praca sytuuje się w obszarze historii nauki z nurtu *science in context* i metodologii historii, z odniesieniami do historii filozoficznej i historii kulturowej. Rozwijam w niej kilka wątków przedstawionych w pierwszej monografii (*Duch liberalizmu a projekt europejskiej przestrzeni edukacyjnej*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2011), dotyczących m.in. europejskiej polityki naukowej, sporu o humanistykę oraz kultury uniwersytetu. W nowej książce jako cel naukowy uwydatniam: (1) potrzebę metodologii nauk humanistycznych w kontekście filozofii nauki po tzw. zwrocie humanistycznym; (2) aksjologię nauki (na przykładzie postulatów aksjologii historii); (3) obronę idei oświeceniowej (na przykładzie postulatów oświeceniowego względem nauki w przestrzeni publicznej, w szczególności *public history*); (4) próbę reaktywacji idei *historiae magistrae* w korelacji z ideą *enkyklios paideia* – w koncepcji nauki historii; (5) próbę wykazania naukowości humanistyki w odniesieniu do empirycznych parametrów naukowości.

Na wstępie przedstawiam postulat rozwijania w Polsce historycznych badań nad nauką w perspektywie międzykulturowości (w kulturologicznym ujęciu badań historycznych z metodologicznym podejściem *cross-cultural studies* i *Gemeinsame Geschichte*), co odnosi się także do podejścia interdyscyplinarnego, z naciskiem na potrzebę rozpatrywania fenomenu

nauki w ramach dyskursu humanistycznego (wstępunie określanego jako badanie wszelkiego ludzkiego doświadczenia w czasie i refleksja nad historycznością). **Postulat ten opiera się na dwóch tezach:** (1) To historia nauki w nurcie *science in context* umożliwia perspektywę międzykulturowości, która wychodzi od usytuowania badań nad nauką w dyskursie humanistycznym (w moim przypadku ujętym jako rozszerzone badania w nurcie *science in context*); (2) Usytuowanie w dyskursie humanistycznym wyrażone jest przez koncept czasu kultury naukowej, który konotuje humanistyczny wymiar nauki i wskazuje na usytuowanie badań nad nauką w dyskursie humanistycznym.

Praca **nie jest** analizą z zakresu filozofii nauki ani studiów nad nauką i technologią opartych na socjologii i antropologii wiedzy lub kognitywistycznym ujęciu epistemologii nauki, aczkolwiek dziedziny te stanowią ważne odniesienie dla **moich badań w zakresie teorii i metodologii historii**. W tej książce natomiast relacja zostaje odwrócona; to metahistoria stanowi w niej kontekst rozważań nad nauką w perspektywie dyskursu humanistycznego. Ta perspektywa pozwoli mi na szersze ujęcie zagadnienia nie w kategoriach czasu kultury naukowej. Praca nie jest również filozoficznym dyskursem historyczności (na przykładzie historii nauki) czy krytyką rozumienia historycznego (względem nauki i jej kulturologicznych usytuowań); tropy te stanowią natomiast punkt odniesienia w sformułowaniu pytania: co współczesny humanista, specjalizujący się w zakresie nauki historii, ma do powiedzenia o nauce w ogólności, w odróżnieniu od tradycyjnej teorii nauki (skoncentrowanej na modelach nauk empirycznych, na czele z fizyką) oraz współczesnych STS (*Science & Technology Studies*) w problemowych studiach nad praktyką badawczą po zwrocie kulturowym (również skoncentrowanych na naukach ścisłe przyrodniczych i medycznych)?

Pozostaję przy definiowaniu nauki w kategoriach długotrwałego, ewoluującego (w aspekcie teorii i metodologii) stylu działania (poznawczego, aplikacyjnego oraz edukacyjnego), w danym modusie instytucjonalnym. Zakłada się tu trzy wymiary poznania naukowego, tak jak ujmują je filozofia (ontologiczny, epistemologiczny, etyczny/deontologiczny) i trzy wymiary, które rozpatruje metodologia (teoria, metoda, instytucjonalizacja). Uwydatniam ujęcie kulturologiczne, w tym namysł przez pryzmat studiów problemowych, nad historycznością nauki. Badania w tej optyce zaczynają się już systematycznie po rewolucji Kuhnowskiej nie instytucjonalizuje się program socjologii wiedzy, wraca kulturowa historia nauki, rozwijają się studia nad nauką i technologią. W tym kontekście dyskurs metanauki ulega znacznemu rozszerzeniu. Nie ma już dominacji historii

intelektualnej w skupieniu na logicznej analizie struktur wyjaśniania; w sam obszar dziejów nauki wchodzi antropologia, socjologia, kulturoznawstwo, wreszcie kognitywistyka i epistemologia znaturalizowana oraz podejście zwane *deep history*. To szerokie spektrum interesowań mnie pod kątem metodologicznym jako punkt odniesienia w konceptualizacji tematyki rozprawy, ale podążam inną ścieżką – tropami wybranych usytuowań nauki w interdyscyplinarnym dyskursie humanistycznym w perspektywie nurtu *science in context*. Obecne na tej ścieżce zagadnienia humanistyczności nauki i naukowości humanistyki reprezentują dwa wymiary tego dyskursu, których korelacją wyraża koncept czasu kultury naukowej.

Słowo *časos* w tym zapisie uwydatnia zjawisko jakim jest nauka w historycznym rozwoju kultury oraz specyfikę kultury, która umożliwia rozwój nauki, konotując historyczność naszych poczynąń w świecie (w tym nauki). Oznacza też czasowo obecny zwrot w stronach historii filozoficznej i historii kulturowej, które badają naukę w perspektywie teorii złożoności (same ponieważ stają się badaniem nad złożonością w swoim obszarze dziedzinowym względem takich zasobów jak czas, pamięć, doświadczenie, *semiofory*). Przy czym chodzi tu o rozszerzanie badań nad nauką poza tradycyjną filozofię i historię nauk empirycznych oraz ogólną metodologię nauk (nauk przyrodniczych), w kontekście współczesnych studiów nad nauką i technologią. Natomiast samo pojęcie *czasu kultury* formułuję w odniesieniu do Koselleckowskiej koncepcji strukturyzacji czasu historycznego, opartej na geologicznej metaforze trzech warstw czasowych (*Zeitschichten. Studien zur Historik*, 2003). Przywołuję tę koncepcję ponieważ wzmacnia ona przesłanki twierdzenia, że poza potrzebą opowieści mitotwórczej bieżącym jest stawianie kwestii *Apocryfu* kultury naukowej (czyli pytania: gdzie, kiedy i dlaczego się zaczyna). Przy tym, kiedy na rozwój samej kultury patrzy się przez pryzmat teorii ewolucji, wyjaśnianie przyczynowe jest utrudnione; *chronotop* genezy okazuje się dynamiczny, płynny, zmienny już przez samo (kontekstowo usytuowane i rozproszone) podejście do jego ustalenia. Odpowiada temu zresztą idea indeterminizmu w rozwoju nauki (Popper), która nie neguje jednak jej historyczności. Kultura naukowa w tej optyce to proces wielowymiarowy, złożony, częściowo uchwytty poprzez *kluczowe* momenty zmian. Dlatego wiele korzyści przynoszą tutaj badania socjologiczne i historyczno-kulturowe, lepsze w wyjaśnianiu przejściowych *turbulencji*, niż klasyczna filozofia w wynajdywaniu racjonalności rozwoju nauki.

Kultura w takim ujęciu przywołuje wizję nauki jako pracy, która polega nie tylko na czasowo ustalonych sposobach zdobywania wiedzy przez naukowców w ośrodkach badawczych i aplikowania jej w sferach codziennego bytowania ludzi, ale też na pewnego

rodzaju wytwórstwie, opartym na proceduralnie określonej formie organizacji, z całego NotoczkN uwarunkowaR społecznym, politycznym, ekonomicznym, wreszcie moralnym i afektywnym – w relacjach międzyludzkich i kondycji ludzkiej *tout court*. W tym kontekście uwyraŹnia siN cel uŹycia konceptu kultury w sensie wartoŹciujNcej i wartoŹciowanej postawy wobec Źwiata wzglNdem naszej zdolnoŹci do kumulowania wiedzy zapisywanej w zbiorowym doŹwiadczeniu, w tym jej systemowego gromadzenia i porzNdkowania, co wyksztaŹciN siN razem z dyspozycjN do komunikowania i wytwarzania narzNdz komunikacji w toku ewolucji mózgu i jNzyka. Atrybuty: wartoŹciujNca i wartoŹciowana wskazujN teŹ na kwalifikacjN czasowoŹci (uwarunkowaR historycznych) owej postawy jako stylu myŹlenia, dziaŹnia i caŹpkoszaŹgu ich efektów, ktNre badaJN nauki historyczne. W tym teŹ zawiera siN powNdz uŹycia sformuŹowania: *Akultura naukowa*. Pragmatyka takiej formuŹy wskazuje na wielokontekstowe sytuowanie nauki w perspektywie dyskursu humanistycznego. Sytuowanie (sŹownikowo) oznacza ujmowanie tematu w okreŹlonych kontekstach pozwalajNcych na nowN interpretacjN. Tematem jest tutaj kultura naukowa, przy szerokim ujmNciu fenomenu nauki (jako badaR, nauczania, wdraŹania, instytucjonalnej organizacji wiedzy), a obecnNtu interpretacjN wyraŹa figura czasu kultury naukowej, ktNra ma sygnalizowaŹ, Źe bliŹcie to prNba pokazania, jak w dyskursie humanistycznym moŹna jeszcze opowiadaŹ o nauce. Zatem dyskurs humanistyczny wyraŹa siN tu jako modus refleksji nad sposobami poszukiwania rNnych *stron* czasu kultury naukowej, w metodycznym tropieniu *caŹpkosci* po rozmaitych, czasem nieoczekiwanych Źladach.

Moja praca jest prNbn takiego poszukiwania wraz z konceptualizacjN kultury naukowej. Oparta na analizie kontekstowej, z odniesieniami do historii kulturowej i historii filozoficznej prNbuje pokazaŹ dyskurs humanistyczny (z uwydatnieniem nauki historii) poprzez to, jakie aspekty nauki odkrywa i na czym polega naukowoŹ samej humanistyki. Nie tyle w rozprawie o metodologii nauk czy refleksji nad oscylowaniem filozofii nauki miNdz historycznoŹciN (w podejŹciu np. historii kulturowej) i ahistorycznoŹciN (analizy logicznej struktury nauki i modelowego obrazu Źwiata), ile w tym, jak humanistyka *patrzy* na naukiN przez konteksty, w odniesieniu do obecnych nurtNw badaR nad naukiN. W mojej propozycji dyskurs humanistyczny o nauce, wychodzNc od refleksji metodologicznej, jest rNwnieŹ autorefleksjN humanistyki, na zasadzie tego, Źe to metodologia sytuuje humanistykN w uniwersum kultury naukowej.

KsiNka skNda siN z piNciu rozdziaŹNw, ktNrych tytuŹy wyraŹajNto, co ujmNabym jako czasowe niezmienniki kultury naukowej (z perspektywy dyskursu humanistycznego). RozdziaŹ pierwszy: *Usytuowania dyskursywne* wchodzi w dyskurs metanauki wobec

podejścia bardziej strukturalnego. Trzy wymiary nauki (teoria, metoda, instytucja/organizacja) rozszerza się tu na trzy dyskursywne sytuacje kultury naukowej: się nad metodologią w czasie kryzysowym (*Metodologia soi disant*), teorią nauki, która poniekąd zainicjowała zwrot kulturowy/humanistyczny w metanauce (*O teorii nauki, która przesunęła znaczenia*) i w stronę tropów Fleckowskich w dyskursie humanistycznym, rozpatrując m.in. Fleckowski postulat „nauki wolnej i bardziej ludzkiej” oraz związane z tym kwestie kulturowej odpowiedzialności uniwersytetu w koncepcji krytycznego zaangażowania (*Wierność kulturze*). Uwydatniany w pierwszym rozdziale wstęp zwrotu humanistycznego wprowadza do tematyki rozdziału drugiego: *Konteksty rozproszone*. Tutaj uczytelnia się momenty, w których kultura naukowa jest w szczególności kulturą poznającą i w autorefleksji (węższej historyczności) wobec zwrotu humanistycznego w dyskursie naukowym. Stąd wstęp metaforo-myślenia (*Topos demonia w kulturze naukowej*), kwestia poznania innego/obcości (*Apofatyczność obcości*) i temat aksjologii nauki na przykładzie aksjologii historii (*Aksjologia nauki historii*). Rozdział trzeci: *Strony z lekkim przemieszczeniem znaczeń* zaczyna się czynnikiem poświadczającym formacyjny aspekt kultury naukowej. Ważna jest w nim próba reinterpretacji zagadnień kluczowych (stąd owo *przesuwanie znaczeń*) w odniesieniu do edukacyjnego, kształtującego wymiaru kultury naukowej, w aktualnych, w tym kulturowych i politycznych, usytuowaniach. Zatem *Europejskość* jako sytuacja i kultury międzynarodowej (w pewnej mierze odpowiednika kultury naukowej), *Enkyklios paideia* w doświadczeniu miejsca przez pryzmat semiotyki kultury oraz fenomenologii pamięci miejsca (na przykładzie chińskiego ogrodu), a na koniec formacyjna postawa sprzeciwu, czyli myślenie i działanie alternatywne (*Sprzeciw czyli anty-TINA*). Rozdział czwarty: *Tropy rozszerzeń* sytuuje aspekt formacyjny w świetle idei oświeceniowej, w odniesieniu do nauki historii (*Postulat oświeceniowy, Koncept historiae magistrae i reaktywacja, O praktykowaniu historii w sferze public humanities*). Rozdział piąty: *Kultura naukowa w dyskursie humanistycznym* sytuacyjnie uwydatnia wymiar badawczy kultury naukowej, po to, aby pokazać (niewyczerpująco, podając tylko trzy tropy) na czym polega naukowość humanistyki w świetle współczesnych parametrów naukowości. W ten sposób nawiązuje do rozdziału pierwszego, w którym mowa była o zwrocie humanistycznym w metanauce, tym razem pokazując drugą stronę wymiaru badawczego kultury naukowej (humanistyka i zwrot w stronę współczesnego modelu empirycznego). Oto analizowane tematy: *Humanistyka cyfrowa jako meta-orientacja współczesnych badań humanistycznych; Dyskurs rozszerzony w trybie kontrfaktycznym; Rekonstrukcja i w stronę eksperymentalizmu*.

Dalszym celem rozprawy było pokazanie na czym polega autorytet nauki w odniesieniu do obszarów wiedzy, które dana dziedzina naukowa uprawia, ale także na czym polegają problemy nauki wobec jej społecznych usytuowań. Bezpośrednio czyni to metodologie szczegółowe; dyskurs humanistyczny w jego złożoności i interdyscyplinarności proponuje dużo szersze spektrum zagadnień, ujęć i kontekstów rozważań w obszarze metanauki, które na różne sposoby eksploruje, uzupełnia, przekracza, zwłaszcza w opowieści historycznej – w stronę rozumienia nauki nie tylko jako części kultury, ale jako tego, co współtworzy jej rzeczywistość. Przy czym rozpatrywał naukę pod kątem możliwości jakie ona stwarza dla rozwoju cywilizacji to znaczy także patrząc na cywilizację pod kątem możliwości rozwoju nauki. Ale nie tylko poprzez historię w planie diachronicznym, lecz także w planie meandrycznym – w stronę interdyscyplinarności. Szczególnie o ile nie bazowałaby tu historia kulturowa jako obszar badań usytuowanych *in-between* (pomiędzy – historią idei, historią kultury, historią polityczną, historią gospodarczą, społeczną, historią codzienności, ujęciami mikrohistorycznymi, historią pomijaną). Drugim obszarem byłaby historia filozoficzna, korelująca historiografię i refleksję nad kulturą i historycznością.

W związku z tym książka ta może stanowić wstęp do projektu badawczego, który wprowadzałby nowe tropy do współczesnych badań nad nauką – zwłaszcza od strony nauk historycznych w podejściu *cross culture*, a zatem w perspektywie międzykulturowości. W tym kontekście sytuuje także refleksję metodologiczną nad miejscem nauk humanistycznych w kulturze naukowej – do rozwinięcia, uzupełniania i krytyki. Rozwinięcie takie podejmowałoby w kontekście metanauki względem badań nad człowiekiem i ich perspektyw, także w odniesieniu do postulatów naturalizacji humanistyki wobec zwrotu kognitywistycznego i tzw. *deep humanities*, dominancy modelu STEM (*science-technology-engineering-mathematics*), TOGA (odnośnie do teorii naukowych – *top-down, object-based, goal-oriented approach*) oraz triady: interaktywności-interdyscyplinarności-innowacyjności jako obecnych warunków powodzenia w karierze naukowej.

Na koniec przedstawił jeszcze wnioski do przyszłego rozwinięcia w rzeczonym projekcie, które sygnalizują w przedstawionej książce:

- perspektywę kulturologiczną – w stronę interdyscyplinarności jako odpowiedź na obecne rozproszenie nauk o człowieku;
- atmosferę kryzysową (rozpatrywaną jako porażkę emancypacyjnego projektu postmodernizmu i tego konsekwencji m.in. w postaci polityki postprawdy);

- ponowne próby mocnych narracji (np. w programie nowego realizmu M. Ferrarisa, filozoficznej krytyki ekonomii politycznej B. Stieglera oraz w sporze o ideał oświeceniowy m.in. w kontekście książki *Enlightenment Now* S. Pinkera);
- dyskurs ostrzegawczy nauki historii (np. w wariancie *historii jutra* Y.N. Harariego czy T. Snydera);
- postulat ekologicznej korekty dyskursu humanistycznego (E. Bińczyk) wobec kwestii antropocenu i nauki o klimacie (oraz tezy o antropogenicznej zmianie klimatu);
- czas odkrywania postmodernizmu w czterech (przynajmniej) zagadnieniach: transwersalnego i rizomatycznego stylu *osądzania całości*, zwrotu estetycznego względem *odzyskiwania* doświadczenia; ironii jako strategii dystansu i sceptycyzmu poznawczego; oraz spotkania z innością/ obcością (w tym podważenie ugruntowanego intelektualnie traktowania tego, co nie-ludzkie).

Eve Solwa

The present study is situated in the field of history of science (the *science in context* trend) and methodology of history, with references to philosophical history and cultural history. I expand in it several themes presented in the first monograph (*Duch liberalizmu a projekt europejskiej przestrzeni edukacyjnej* [The Spirit of Liberalism and the Project of the European Educational Space] Lublin 2011), which cover inter alia European scientific policy, the dispute over the humanities, and the culture of the university. My new book emphasizes four scientific goals (1) the need for the methodology of the humanities in the context of philosophy of science after the so-called humanist turn; (2) axiology of science (as exemplified by the postulate for axiology of history); (3) the defense of the Enlightenment idea (as exemplified by the Enlightenment postulate with regard to science in public space, in particular public history); (4) an attempt to reactivate the idea of *historia magistra* in correlation with the idea of *enkyklios paideia* in the conception of the science of history; (5) an attempt to demonstrate the scientificity of the humanities in reference to the empirical parameters of scientificity.

To start with, I present the postulate for developing historical studies on science in Poland from the perspective of interculturality (in the culturological interpretation of

historical research with the methodological approach of *cross-cultural studies* and *Gemeinsame Geschichte*), which also applies to the interdisciplinary approach with emphasis on the need to investigate the phenomenon of science as part of humanist discourse (provisionally defined as investigation of any human experience in time and as reflection on historicity.). **The postulate is based on two theses:** (1) It is the history of science in its *science in context* orientation that enables the perspective of interculturality, which starts from situating studies on science in humanist discourse (in my case it is presented as broadened *science-in-context* studies); (2) The positioning in humanist discourse is expressed by the concept of the time of scientific culture, which connotes the humanist dimension of science and points the studies on science as being situated in humanist discourse.

This study **is not** an analysis in the area of philosophy of science or studies on sciences and technology based on sociology and anthropology of science or on the cognitivist interpretation of the epistemology of science, although these disciplines are an important reference to **my investigations in the theory and methodology of history**. In contrast, the relationship is reversed in the present book: it is metahistory in it that is the context of reflections on science from the perspective of humanist discourse. This perspective allowed me to present the problem more broadly: in terms of the time of scientific culture. Nor is the present book a philosophical discourse on historicity (using the example of the science of history) or the criticism of historical reason (in relation to science and its culturological contexts); these tropes were, however, the point of reference in the formulation of the question: What does the contemporary humanist who specializes in the science of history have to say about science in general, as opposed to the traditional theory of science (focused on the models of empirical sciences, with physics at the top) and contemporary STS (*Science&Technology Studies*) in the problem inquiries into research practice after the cultural turn (these being also focused on strictly natural and medical sciences)?

I continue to define science in terms of a long-lasting, theoretically and methodologically evolving style of action (cognitive, applicative and educational) in a given institutional mode. Three dimensions of scientific cognition are assumed here as interpreted by philosophy (ontological, epistemological, ethical/deontological), and three dimensions that are analyzed by methodology (theory, method, institutionalization). I highlight the culturological approach, including consideration on the historicity of science from the angle of problem studies. Investigations from this point of view already begin systematically after the Kuhnian revolution: the program of sociology of knowledge becomes institutionalized, the cultural history of science appears, and studies on science and technology develop. In this

context, the discourse of meta-science is considerably broadened. Intellectual history is no longer dominant in focusing on the logical analysis of explanation structures; in the territory itself of history of science there appear anthropology, sociology, cultural studies, and finally cognitive sciences and naturalized epistemology, and the approach called *deep history*. I became interested in this broad spectrum from the methodological angle as a reference point in the conceptualization of the subject matter of the present dissertation but I followed another path – the trails of selected positions of science in interdisciplinary humanist discourse from the perspective of the *science in context* orientation. The assumptions, present on this path, of the humanity of science and scientificity of the humanities represent two dimensions of this discourse, whose correlation is expressed by the concept of the time of scientific culture.

The word „time“ in this expression emphasizes the phenomenon which is science in the historical development of culture and the specificity of culture, which enables the development of science by connoting the historicity of our actions in the world (including science). This also means the current turn towards philosophical history and cultural history, which investigate science from the perspective of complexity theory (thus themselves becoming, as it were, the investigation of complexity in their disciplinary area regarding such resources as time, memory, experiences, „semio-phores“). The point here is to expand research on sciences beyond the traditional philosophy and history of empirical sciences and the general methodology of sciences (natural sciences) in the context of contemporary studies on science and technology. In contrast, I use the concept „the time of culture“ to refer to Koselleck’s conception of the structuration of historical time, based on the geological metaphor of three time layers (*Zeitschichten. Studien zur Historik*, 2003). I refer to this conception among others because it shows that apart from the need for a myth-making narrative, it is a mistake to bring up the issues of the „beginning“ of scientific culture (i.e. the question where, when and why it begins). When the development of culture itself is looked at from the angle of the evolution theory, causal explanation becomes difficult; the *chronotope* of genesis turns out to be dynamic, fluid, and variable already by the (contextually situated and dispersed) approach to determining it. This is corresponded to, after all, by the idea of indeterminism in the development of science (Popper), which does however negate its historicity. Viewed from this standpoint, scientific culture is a process – fluid, multidimensional, complex, partly perceptible through „turbulent“ moments of changes. That is why highly beneficial here is sociological and historical-cultural research, which is better in explaining temporary *turbulences* than classical philosophy is in seeking rationality in the development of science.

Seen from this perspective, culture presents the vision of science as work which consists not only in temporally established ways of acquiring knowledge by scientists in research centers and in applying it in the spheres of daily human existence, but also in some kind of production based on a procedurally defined form of organization with all the surrounding background of social, political, economic and finally moral and affective determinants in human relations and in the human condition *tout court*. In this context, clearly visible is the purpose of using the concept of culture in the sense of the evaluative and evaluated attitude towards the world with regard to the accumulated knowledge recorded in collective experience, including its systemic collection and ordering, which developed together with the predisposition to communicate and produce communication tools in the course of the evolution of the brain and language. The attributes 'evaluative and evaluated' also indicate the qualification of temporality (historical determinants of this attitude as a style of thinking, acting and the whole of its results studied by historical sciences. This also expresses the reason for using the term 'scientific culture'. The pragmatics of this formula points to the multicontextual positioning of science in the perspective of humanist discourse. Placing (in dictionary terms) means the presentation of a subject in specific contexts that allow a new interpretation. The subject is here scientific culture with a broad treatment of the phenomenon of science (as research, teaching, implementation, and institutional organization of science), and the present interpretation is expressed by the figure of the time of scientific culture which is meant to signal that it will be an attempt to show how else science can be talked about in humanist discourse. Thus, humanist discourse is expressed as a mode of reflection on the ways of seeking different *aspects* of the time of scientific culture, in methodologically tracking down the *whole* by following various, often unexpected traces.

The present study therefore attempts this kind of search together with the conceptualization of scientific culture. Based on contextual analysis, with references to cultural and philosophical history, it seeks to show humanist discourse (with emphasis on the science of history) by means of what aspects of science it reveals, and what the scientificity of the humanities themselves lies in. Not so much in the dissertation on the methodology of sciences or in reflection on the oscillation of the philosophy of science between historicity (in its approach e.g. to cultural history) and ahistoricity (analysis of the logical structure of science and the model picture of the world), as in how the humanities *look at* science ñ through contexts, in reference to the present-day trends of research on science. In my proposal, humanist discourse of science, starting from methodological reflection, is also the

self-reflection of the humanities based on the rule that it is methodology that places the humanities in the universe of scientific culture.

The book consists of five chapters whose titles express what I would interpret as temporal invariants of scientific culture (from the perspective of humanist discourse). In light of the adopted conception the chapters present multi-thematic *aspects* of the time of scientific culture or its positioning in the contextual analysis of what scientific culture is. Chapter One *Usytuowania dyskursywne* [Discursive Locations] is part of the discourse of metascience regarding a more structural approach. The three dimensions of science (theory, method, institution/organization) are extended here onto three discursive situations of scientific culture: the trial of methodology in crisis time (*Metodologia soi disant* [So-called Methodology]), the theory of science, which in a way initiated the cultural/humanist turn in metascience (*O teorii nauki, która przesunęła znaczenia* [On Theory of Science, Which Shifted Meanings]) ñ towards the Fleckian ideas in humanist discourse, considering inter alia Fleck's postulate for "a free and more human science" and the associated question of the cultural responsibility of the university in the conception of critical involvement (*Wierność kulturze* [Fidelity to Culture]). The theme of the humanist turn, emphasized in Chapter One, introduces the subject matter of Chapter Two: *Konteksty rozproszone* [Dispersed Contexts]. Here, the moments are made clearer in which scientific culture is the learning culture ñ in self-reflection (its historicity) towards the humanist turn in scientific discourse. Hence the theme of metaphor-thinking (*Topos demona w kulturze naukowej* [The Topos of Demon in Scientific Culture]), the issue of getting to know the other (or strangeness) (*Apofatyczność obcości* [Apophaticity of Strangeness) and the subject of axiology of science as exemplified by the axiology of history (*Aksjologia nauki historii* [Axiology of the Science of History]). Chapter Three: *Strony z lekkim przemieszczeniem znaczeń* [Aspects with a Slight Shift of Meanings] introduces the part devoted to the formative aspects of scientific culture. What is important in this chapter is an attempt to reinterpret the crucial issues (hence this *shift of meanings*) with regard to the educational, training dimension of scientific culture in the current, including cultural and political, positioning. Hence the subchapters: *Europejskość jako sytuacja* [Europeanness as a Situation] ñ of the international culture (in some ways the equivalent of scientific culture, *Enkyklios paideia w doświadczeniu miejsca* [Enkyklios paideia in the Experience of Place] from the angle of semiotics of culture and the phenomenology of memory of place (as exemplified by the Chinese garden), and finally, the formative attitude of opposition i.e. alternative thinking and action (*Sprzeciw czyli anty-TINA* [Opposition or Anti-TINA]). Chapter Four: *Tropy rozszerzeń* [Tropes of Extension] places the

formative aspect in light of the Enlightenment idea in relation to the science of history (*Postulat oświeceniowy* [The Enlightenment Postulate], *Koncept historiae magistrae ñ reaktywacja* [The Concept of *Historia Magistra* ñ Reloaded], *O praktykowaniu historii w sferze public humanities* [On Practicing History in the Sphere of *Public Humanities*]). Chapter Five: *Kultura naukowa w dyskursie humanistycznym* [Scientific Culture in Humanist Discourse] situationally emphasizes the research dimension of scientific culture in order to show (not exhaustively, I only present three tropes) in what the scientificity of the humanities consists in light of the contemporary parameters of scientificity. In this way I refer to Chapter One, which discusses the humanist turn in metascience, and this time showing the other aspect of the research dimension of scientific culture (the humanities and the turn towards the contemporary empirical model). The following subjects are analyzed here: *Humanistyka cyfrowa jako meta-orientacja współczesnych badań humanistycznych* [Digital Humanities as a Meta-orientation of Contemporary Humanities Research; *Dyskurs rozszerzony w trybie kontrfaktycznym* [Extended Discourse in the Counterfactual Mode]; *Rekonstrukcja ñ w stronę eksperymentalizmu* [Reconstruction ñ Towards Experimentalism]

The purpose of the dissertation is also to show, in the discursive humanist mode, what the authority of science consists in with regard to the areas of knowledge that a given scientific discipline pursues, but also in what the problems of science consist in relation to its positions in society. This is directly practiced by detailed methodologies; with its complexity and interdisciplinarity, humanist discourse offers a far broader spectrum of problems, presentations and contexts of considerations in the field of metascience, which it (discourse) explores, complements and goes beyond in many ways, particularly in historical narrative ñ towards understanding science not only as part of culture but as that which jointly creates its reality. In addition, to consider science from the angle of opportunities that it creates for the development of civilization also means to look at civilization from the perspective of the possibility of scientific development. But not only through history at the diachronic level but also at the complex level ñ towards interdisciplinarity. Special if not fundamental would be cultural history here as the area of research situated *in-between* (between - history of ideas, history of culture, political history, economic and social history, history of everyday, microhistorical presentations, omitted historyë). The other area would be philosophical history, correlating historiography and reflection on culture and historicity.

The present book can be an introduction to a research project that would introduce new research lines into the contemporary studies on science ñ especially from historical sciences in

the *cross culture* approach, and thereby from the multicultural perspective. In this context I also position methodological reflection on the place of the humanities in scientific culture in order to elaborate on it, complement and criticize. This elaboration would examine the theme of metascience in relation to human studies and their prospects, also with regard to the postulates for naturalization of the humanities in view of the cognitive turn and the so-called *deep humanities*, the dominant feature of the models STEM (*science-technology-engineering-mathematics*), TOGA (in relation to scientific theories ñ *top-down, object-based, goal-oriented approach*) and the triad of interactivity-interdisciplinarity-innovation as the current conditions for success in academic career.

Finally, I would like to present the themes to be elaborated on in the project in question (which I signal in the present book) through the following tropes:

- Culturological perspective ñ towards interdisciplinarity as an answer to the present dispersion of human science;
- crisis atmosphere (analyzed inter alia as the failure of the emancipatory project of postmodernism and its consequences, inter alia as the so-called post truth politics) ;
- new attempts at strong narratives (e.g. in M. Ferraris's new realism program, B. Stiegler's philosophical criticism of political economics, and in a dispute over the Enlightenment idea inter alia in the context of the book *Enlightenment Now* by S. Pinker);
- warning discourse of the science of history (e.g. in the variant of *the history of tomorrow* advanced by Y. N. Harari or T. Snyder);
- the postulate for an 'ecological correction' of humanist discourse (E. Bińczyk), inter alia with regard to the question of anthropocene and climate science (and the thesis concerning the anthropogenic climate change);
- the time of discovering postmodernism in (at least) four problems: the transversal and rhizomatic style of *weakening the whole*, the esthetic turn with respect to *regaining* experience; irony as a strategy for distance and epistemological skepticism; and the encounter with otherness/strangeness (including the challenging of the intellectually facilitated treatment of the non-human).

Eve Sówka

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych (w języku polskim i angielskim)

Studia nad uniwersytetem (*University Studies*). Już w czasie studiów doktoranckich brałam udział w fazie tworzenia tego nurtu badań w Polsce, czego rezultatem jest książka: *Duch liberalizmu a projekt europejskiej przestrzeni edukacyjnej* (Wydawnictwo UMCS, Lublin 2011). Oparta na pracy doktorskiej, ale rozszerzona i uaktualniona, stanowi pokłosie uczestnictwa w ogólnopolskim seminarium: *Rola szkolnictwa wyższego w kształtowaniu społeczeństwa wiedzy*, organizowanym przez Instytut Społeczeństwa Wiedzy w Warszawie. Analizuję w niej europejski proces integracyjny w obszarze edukacji wyższej (tzw. proces boloński), formując koncepcyjne zręby projektu EHERA (*European Higher Education and Research Area*) w kontekście *długiego trwania* tego, co określam jako kulturę uniwersytetu. Pokazuję przy tym, jak metaforyczny *duch liberalizmu*, w odniesieniu do globalnych trendów na *rynku wiedzy* (gospodarka oparta na utowarowieniu wiedzy), z drugiej strony do ruchu *otwartego dostępu* względem europejskiej polityki naukowej i edukacyjnej, realizuje się w przestrzeni akademickiej i samego uniwersytetu jako modelu instytucjonalizacji skorelowanych obszarów badań i nauczania. Te wątki rozwijam także w artykułach: *Projekt Europejskiej Przestrzeni Edukacyjnej: ku wspólnocie otwartych umysłów?* ([w:] *Dokąd zmierza Europa: przywództwo, idee, wartości*, pod red. H. Taborskiej, J. Wojciechowskiego, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora, Pułusk 2007); *Zmierzch kultury uniwersytetu?* ([w:] *Społeczna odpowiedzialność uczelni*, pod red. K. Lei, Instytut Społeczeństwa Wiedzy, Wydział Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2008); *Globalizacja - państwo - uniwersytet. Dyskurs utopistyczny* ("Kultura - Historia - Globalizacja" nr 5, 2009); *Uniwersytet i europejski modus vivendi* ([w:] *Rola uczelni w rozwijaniu społeczeństwa obywatelskiego*, pod red. J. Dietla i Z. Sapijaszki, Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości, GdŃ 2009); *O uniwersytecie. Przyczynek do dyskursu, który powinien być obecny* ([w:] *Świat z historią*, pod red. M. WoŃniaka, P. Witka, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2010); *Kulturowa odpowiedzialność uniwersytetu* ([w:] *Misja i społeczność uniwersytetu w XXI wieku*, pod red. J. WoŃickiego, Instytut Społeczeństwa Wiedzy, Fundacja Rektorów Polskich, Warszawa 2013).

Teoria i metodologia historii oraz historia historiografii to najważniejszy obecnie obszar nauki w którym operuję mając przywilej partycypować w działalności badawczej i edukacyjnej lubelskiego ośrodka metodologii historii. Jego specyfikę w zarysie przedstawia

artykuł *Lubelska Szkoła Metodologii Historii w Instytucie Historii UMCS w Lublinie*, który opracowałem razem z dr. hab. Piotrem Witkiem; ukazał się w nr. 4 "Historii@Teorii" (2/2017).

Jednym z kluczowych kierunków badawczo-edukacyjnych rozwijanych w naszym ośrodku jest szerokie ujęcie tzw. historii niekonwencjonalnych. Jego zakres ilustruje wstępująca monografia bieżąca pokłosiem konferencji *Historie alternatywne* (2010): *Historia w kulturze współczesnej. Niekonwencjonalne podejścia do przeszłości* (Wydawca edytor.org, Tczew 2011), którą współedagowałem. Książka prezentuje rozmaite kierunki i tendencje w wynajdywaniu alternatywnych (wobec modeli akademickich) praktyk badawczych i edukacyjnych w nauce historii pod kątem ich wpływu na współczesną humanistykę i obecne trendy kulturowe. Kolejną próbą konfrontacji historiografii konwencjonalnej i niekonwencjonalnej w samej już przestrzeni akademickiej była ogólnopolska konferencja organizowana przez Instytut Historii UMCS i lubelski oddział IPN: *Ośrodki uniwersyteckie jako miejsce badania historii. Historiografia dziejów najnowszych w Polsce po 1989 r. Dylematy. Problemy. Wyzwania* (20-22.11.2013). Jej efektem jest naukowe opracowanie pt. *Klio na wolności. Historiografia dziejów najnowszych w Polsce po 1989 r.*, pod red. M. Kruszyńskiego, S. Ćukasiewicza, M. Mazura, S. Poleszaka, P. Witka (Wydawca: Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Lublinie, Lublin 2016). O różnych stronach tej konfrontacji wobec usytuowań społeczno-politycznych badań i edukacji historycznej w Polsce po roku 1989 pisałem w tekście *Ośrodki uniwersyteckie jako miejsce badania historii*, zamieszczonym w tym tomie.

Kontynuacją badań nad relacją obu podejść w nauce historii ilustrują kolejne współedagowane (wraz z P. Witkiem i M. Woźniakiem) opracowania, wydane równocześnie w roku 2017 w Wydawnictwie UMCS. W książce *Historiografia w kontekstach nieoczekiwanych? Wobec zmiany i ciągłości: pejzaż współczesnego dyskursu historycznego* określa się tę relację względem zinstytucjonalizowanego dyskursu naukowego oraz nauki historii w sferze publicznej z perspektywy sytuacji historiografii akademickiej wobec nowych możliwości jej konceptualizacji, związanych także z aktualnymi zwrotami i orientacjami w humanistyce, rozszerzając w ten sposób pole interpretacji i rozumienia współczesnej kultury. Monografia *Historie alternatywne i kontrfaktyczne. Wizje - narracja i metodologia* rozpatruje z kolei aspekty i możliwości wykorzystywania podejść alternatywnych i trybu kontrfaktycznego w badaniach naukowych dla pełniejszego rozumienia procesów dziejowych. Poza refleksjami metodologicznymi w ramach ujęcia metanauki (analizy wyjaśniania historycznego) praca zawiera studia problemowe, które ilustrują sposoby

użytkowania historii kontrfaktycznej w praktyce badawczej i edukacyjnej, także w odniesieniu do nowych mediów. Trzecie opracowanie: *Między nauką a sztuką – wokół problemów współczesnej historiografii* to książka wyjatkowa w tym zestawie, powstała bowiem na okoliczność jubileuszu 40-lecia pracy naukowej prof. Jana Pomorskiego. Szerokie spektrum zagadnień w niej poruszanych wydaje się spełniać zakres tematyczny, który sygnalizuje jej tytuł od problemów metodologicznych, historii historiografii i refleksji nad strategiami artystycznymi w uprawianiu wiedzy naukowej przez obecne zwroty w dyskursie humanistycznym, zagadnienia z obszaru muzeologii, historii wizualnej, dyskursu ponowoczesności po kwestii kobiet – uczonych w Środowisku historyków.

Stosunkowo nowym wątkiem w moich badaniach jest problem mitotwórstwa historiograficznego i upolityczniania wiedzy historycznej. Mierzył się z nim redagując monograficzny numer czasopisma *Historia@Teoria* (4, 2017, vol. 6), w nawiązaniu do obrad Forum Badaczy Dziejów Najnowszych, zorganizowanego w grudniu 2016 r. pod patronatem Polskiego Towarzystwa Historycznego. Przywołany tom pt. *Dylematy metodologiczne historii najnowszej* prezentuje debatę wokół artykułu prof. Jana Pomorskiego: *Polityzacja/mitologizacja historii, czyli w czym neuronauka (i metodologia) może pomóc badaczowi historii najnowszej?*. Dyskusja rozwija się tropem polityki historycznej, polityki pamięci, deontologii nauki historii, a także neuronauk (w odniesieniu do neuromarketingu w badaniach nad polityką historyczną / polityką pamięci); uwypatniam te wątki w tekście wprowadzającym: *Mitologizacja i polityzacja historii. Co możemy wiedzieć, co możemy zrobić i czego możemy się spodziewać?*

Na tym tle w ostatnim czasie podejmowałam zagadnienia aksjologii historii (*Teoria historii i badanie wartości. W stronę apologii uprządkowania*, "Kultura i Wartości" nr 25, 2018), jako obszaru refleksji metodologicznej – przy założeniu, iż teoria danej dziedziny naukowej stanowi zasadniczo badanie wartości, które uobecniają się w każdej z trzech sfer analizy metodologicznej (teorii, metod badawczych i metodyki nauczania oraz instytucjonalizacji nauki). Tematykę poruszam też w artykule *Koncept *Amagistra vitae* w modelu badań i dyskursie historycznym* ("Sensus Historiae" vol 30, nr 1, 2018), w którym Cyceńskimi maksymami w odniesieniu do modelu historiografii, kategorii aksjologicznej i toposu meta-historycznego oraz kwestii zwrotu oświeceniowego. Ten ostatni motyw znajduje swoje rozwinięcie w artykule *Public history wobec postulatu oświeceniowego* (*Historiografia. Studia Metodologiczne* T. 48, 2018), w którym poruszam teoretyczne i metodologiczne zagadnienia związane z historią w przestrzeni publicznej w wybranych konceptualizacjach, koncentrując to, co określam jako postulat oświeceniowy na dyskursie

krytycznym w przestrzeni *public history*. Z kolei w tekście *Projekt Ae-TV-Historia* wobec audiowizualnego idiomu współczesnych badań i edukacji historycznej (*Res Historica* nr 44, 2017) rozpatruję badawczo-wdrożeniowy projekt telewizji internetowej, poświęconej popularyzacji wiedzy na temat badań i edukacji historycznej w odniesieniu do kwestii metodologicznych i praktykowania historii wizualnej.

Interesującym dziś zagadnieniem dla metodologa historii jest turystyka ujmowana jako długotrwałe zjawisko kulturowe i modelowy wręcz przedmiot badań interdyscyplinarnych. W tekście *Turystyka jako przedmiot badań naukowych i dydaktyki*, który znalazł się w tomie pokonferencyjnym *Turystyka w edukacji historycznej i obywatelskiej* (Wydawnictwo UMCS, Lublin 2017 pod red. M. Ausza, i in.) podejmuję próbę kontekstowego usytuowania badań nad turystyką (z uwypokreleniem niektórych rozszerzeń samego pojęcia turystyki i jego referencji w polu dyskursu humanistycznego) odnośnie do trzech zagadnień: kwestii nauki o turystyce, aksjologii turystyki oraz turystyki historycznej w perspektywie *public humanities*. W kontekście tej ostatniej przyglądam się też podejściom badawczo-wdrożeniowym. W obszarach nauki historii przekłada się to na zainteresowanie: tematyką historii stosowanej; konceptem *art based research*; zwrotem cyfrowym w historii wizualnej oraz możliwościami wykorzystywania tzw. metodologii syntetycznej w przestrzeni HumLabów (laboratoriów badań humanistycznych). Nie zaniedbuję tu refleksji teoretycznej i metodologicznej, która służy także do legitymizacji obecnych zwrotów w humanistyce względem nowego empiryzmu. Odzwierciedlają to częściowo publikacje poświęcone praktyce badawczej i komunikacji wiedzy ujęte w metaforze cyber-historyka oraz poezji cybernetycznej jako metafory historii stosowanej (*Perspektywa metaxu-methesis w sytuacji komunikacyjnej cyber-historyka*, [w:] *Obserwacja uczestnicząca w badaniach historycznych*, pod red. B. Wagner i T. Wiślicza, Oficyna Wydawnicza Anforteditions, Zabrze 2008; *Czy Platon wyświecałby poetów cybernetycznych* [w:] *Między nauką a sztuką - wokół problemów współczesnej historiografii*, pod red. E. Solskiej, P. Witka, M. Woźniaka, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2017), a także wcześniejsze *case study* z obszaru historii komemoratywnej (*Komemoracja w społeczeństwie sieciowym. Dyskursywne konsekwencje projektu Ahenio on Facebook* [w:] *Historia w kulturze współczesnej. Niekonwencjonalne podejścia do przeszłości*, pod red. P. Witka, M. Mazura, E. Solskiej, Wydawca edytor.org, Tczew 2011).

Wspomnę jeszcze o momentach ważnych dla mnie z perspektywy badawczej i formacyjnej. W roku 2007 na zaproszenie Stowarzyszenia Wolnego Słowa brałam udział w konferencji *Radio Wolna Europa w polityce polskiej i zachodniej* zorganizowanej przez dawnych dziennikarzy Radia Wolna Europa. Razem z dr. Grzegorzem Figlem przygotowałam

tekst: *Stan badań nad RWE. Dostęp do Źródeł* nowe inicjatywy badawcze, który ukazał się w monografii pokonferencyjnej *Radio Wolna Europa w polityce polskiej i zachodniej*, pod redakcją A. Borzysa i J. Sadowskiego, wydanej przez Stowarzyszenie Wolnego Słowa (Warszawa 2009). W roku 2010 w setną rocznicę urodzin Profesora Andrzeja Waksmundzkiego przygotowałam we współpracy z prof. J. Solskim wstęp do wydania drugiej monografii *Pitagoras z Waksmundy*, pod red. A. Wróbla i J. Kotulskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Medycznego w Lublinie (Lublin 2010). W roku 2013 na zaproszenie krakowskiej Fundacji Liternet, w ramach projektu badań na temat slamu w Polsce (specyficznej formy ekspresji artystycznej, bazującej na pewnej filozofii relacji i komunikacji), przygotowałam tekst: *O slame w Lublinie*, zamieszczony w monografii pt. *Najlepszy poeta nigdy nie wygrywa. Historia slamu w Polsce 2003-2012*, pod red. A. Kołodziej (Hub Wydawniczy Rozdzielczość Chleba, Fundacja Liternet, Kraków 2013).

Badania nad nauką to obszar, który traktowałam do tej pory jako kontekst badań w zakresie teorii i metodologii historii. W mojej drugiej książce kontekst ten zaczyna się wyodrębniać jako nowy trop badawczy w stosunku do następujących zagadnień humanistyki i kłopotów z jej usytuowaniem metodologicznym, które wynikają z braku integralnej metodologii humanistyki; uniwersytetu jako sprawy humanistów (a nie przyrodników); *public humanities* wobec krytyki rozumu historycznego; orientacji *deep humanities* w odniesieniu do naturalizacji badań humanistycznych (w stosunku do nowego empiryzmu). Te kwestie pojawiają się wstępnie w trzech kierunkach badań w tym obszarze. Po pierwsze – kwestia metodologii humanistyki poruszona w tekście *Metodologia soi disant (dociekania post-analityczne, [w:] Metodologia dzisiaj: na tropach sensu i bezsensu*, pod red. O. Weretiuk, G. Jagiełło, P. Domki (Biblioteka Afrazy, Rzeszów 2014), w którym sytuuję tę problematykę, ponieważ, metarefleksję między zwrotem kulturowym a spekulatywnym, w sojuszu z koncepcją badania w działaniu – w stosunku do modusu *art based research*. Drugi kierunek to badania nad nauką w kontekście filozofii nauki Ludwika Flecka. Renesans myśli Fleckowskiej w Polsce wynika z rozwoju socjologii wiedzy i socjo-konstruktivistycznego modelu poznania naukowego, a następnie odkrywania Ludwika Flecka jako zapomnianego (u nas) prekursora tej dziedziny badań (i tej epistemologii) po tzw. *cultural turn* i rewolucji Kuhnowskiej. Ja jednak doszłam do niego inną ścieżką – od strony studiów nad uniwersytetem i metodologicznej refleksji nad *human studies*. Stąd koncepcja tropów Fleckowskich w dyskursie humanistycznym, która stanowiła punkt wyjścia dla tematyki poruszanej w książce habilitacyjnej. Ten wątek inicjuję w kilku tekstach, z których

opublikowałam dwa: *O teorii nauki Ludwika Flecka* (Alma Mater, Kwartalnik Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, Lublin nr1/86, 2013) oraz *Ludwik Fleck: a message to start a new discourse* ("Current Issues in Pharmacy and Medical Sciences" vol. 28, number 1, 2015). Trzeci kierunek wyznacza kwestia naukowości humanistyki. Wychodzi tu od krytyki redukcjonistycznego naturalizmu, ale jednocześnie tropi możliwości realizacji postulatów empiryzmu w badaniach humanistycznych. Eksperymenty (w tym eksperymenty myślowe), testowanie hipotez i replikacja, myślenie kontrfaktyczne, obliczenia i pomiar, wreszcie procedury kształtowane moc prób i błędów – to sądziesiejsze wyznaczniki metody naukowej. Pokażmy zatem obszary badań humanistycznych, w których te wyznaczniki się odnajdują: kontrfaktyczne myślenie w historiografii, rekonstrukcja historyczna względem procesów eksperymentowania, obliczenia i pomiar w kontekście badań nad metadanymi w ramach wielkości nauk o człowieku, w których dzieje zwrot cyfrowy – od literaturoznawstwa po kognitywistykę. Te wątki poruszam w tekstach: *Dyskurs rozszerzony trybie kontrfaktycznym. Inne wizje historii, alternatywne warianty historiografii* ([w:] *Historie alternatywne i kontrfaktyczne. Wizje - narracja - metodologia*, pod red. E. Solskiej, P. Witka, M. Woźniaka, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2017); *Rekonstrukcja w świetle badań metodologicznych* ([w:] *Historiografia w kontekstach nieoczekiwanych? Wobec zmiany i ciągłości: pejzaż współczesnego dyskursu historycznego*, pod red. E. Solskiej, P. Witka, M. Woźniaka, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2017); *Nowa Respublica Litteraria? Humanistyka cyfrowa jako meta-orientacja współczesnych badań humanistycznych* ("Roczniki Kulturoznawcze" vol. 7, 2016 nr 1).

W tym obszarze sytuuję także współedagowaną monografię *Humanistyka Cyfrowa. Badanie tekstów, obrazów i dźwięku* (pod red. R. Bomby, A. Radomskiego, E. Solskiej, Wydawnictwo E-naukowiec, Lublin 2016), stanowiącą pokłosie konferencji: *Humanistyka cyfrowa – badanie tekstów, obrazów i dźwięku* (26-27.11. 2015), organizowanej we współpracy z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego, pod patronatem DARIAH-PL, w ramach cyklu *Nowoczesne technologie w badaniach humanistycznych*. DARIAH-PL [Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities – PL] stanowi obecnie największe konsorcjum naukowe polskiej humanistyki dla realizacji projektów badań wykorzystujących infrastrukturę cyfrową. Przywołana ksiązka prezentuje aktualne nurty uprawiania humanistyki cyfrowej, np. badanie zasobów cyfrowej wiedzy przy pomocy analizy *big data* oraz metod wizualizacji i narracji wizualnych; interaktywne praktyki medialne; sieciowy performans jako działalność artystyczno-badawcza; ewolucja metod cyfrowych z perspektywy e-edycerstwa; *digital history* jako orientacja metodologiczna;

korporatyzacja uniwersytetu z perspektywy *data science*; koncepcja znaku cyfrowego; tekst w kulturze cyfrowej i film dokumentalny online w edukacji humanistycznej.

Badania filozoficzno- kulturoznawcze to stały kontekst wyżej opisanych obszarów badawczych. Ostatnio wiodącym tu pytaniem jest: jak humanista patrzy na fakt naukowy i nauki w ogólności? Nie tylko przez pryzmat nakładki kulturologicznej na proceduralnie zneutralizowaną i środowiskowo oraz metodologicznie izolowaną bazę empirycznych praktyk badawczych. Także przez metanaukową refleksję, która sytuuje względem trzech poziomów działania naukowego: ontologicznego (co istnieje, co jest faktem, co jest śladem), epistemologicznego (czym jest wiedza, jak wiemy to, co wiemy, skąd spory o prawdę i referencję) i etycznego – pod kątem przekonania o ludzkim wymiarze wiedzy i praktyki badawczej. Przyjmując, że każdy akt etyczny (jako wybór moralny) ma charakter twórczy – tworzy sytuację aksjologiczną okazję sporu o wartości w odniesieniu do prób zrozumienia działań człowieka w czasie. Względem badań nad nauką w perspektywie humanistycznej wyraża się to w zwrocie historycznym, kulturowym i socjo-psychologicznym w teorii nauk przyrodniczych i na odwrót – zwrotem ku empiryzmowi w badaniach nad człowiekiem, sięgając m.in. po narzędzia performatyki i metody wizualizacji. W konotacji pojęcia kultury naukowej pojawi się tu pewien wariant idei *Gesamtkunstwerk*, integralnego i wielostronnego modusu badań, który sięga po eksperyment myślowy, tryb kontrfaktyczny i metaforyzację. Te wątki poruszam w artykułach: *Diligent life or what is a scientific culture* ([w:] Strach, fascynacja, niezrozumienie. Dawne, obce wzorce kulturowe wobec cięć i zmiany, pod red. P. Litki, K. Grocheckiego, E. Solskiej, Wydawca: Muzeum Regionalne w Krasnymstawie, Krasnystaw 2018); *Topos demonia w kulturze naukowej* ("Kultura i Historia" nr 32, 2017); *Czy Platon wyświecałby poetów cybernetycznych?* ([w:] *Między nauką a sztuką - wokół problemów współczesnej historiografii*, pod red. E. Solskiej, P. Witka, M. Woźniaka, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2017); *Świat ludzki i legitymizacja sensu w twórczości literackiej i refleksji meta-naukowej medyków. Przypadek Celine* ([w:] *Lekarze medycyny jako twórcy literatury polskiej i obcej*, cz. VI, *Literatura i medycyna*, pod red. E. Goch, G. Wallnera, Wydawnictwo LTN, Lublin 2008) oraz w tekście *O pojęciu sprzeciwu. Konteksty, uwagi, dociekania* ([w:] *Opór - Protest - Wykroczenie*, pod red. J. Wacha i G. Janickiego, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2015), w którym reflektuję kategorię sprzeciwu w perspektywie nauki historii. Podążam tu tropem wybranych motywów literackich i figur kulturowych, ogniskując je na ujęciu sprzeciwu poprzez dialektykę buntu i miary, której sens upatruję w paradoksalnym rdzeniu europejskiego humanizmu. Ten wątek pojawia się też w

artykule *Europejskość jako sytuacja kultury międzynarodowej* ("Roczniki Kulturoznawcze" vol. 8, 2017 nr 1). Punktem wyjścia dla tego tekstu był wcześniejszy artykuł *Której na Europie Państwo dzwoni* po naszych oksymoronistów (*Adworec Wschodni* nr 5, 2013), analizujący mądrość znaną niestety w Polsce księżki J.H.H. Weilera *Chrześcijańska Europa. Konstytucyjny imperializm czy wielokulturowość?* Koncept Europy jako modelu cywilizacyjnego, w którym państwa usytuowane w przestrzeni wielonarodowej i wielokulturowej tworzą integralne terytorium dla rozwoju kultur narodowych uzyskuje krytyczne rozszerzenie w świetle obecnych debat wokół kryzysu europejskiego z jednej strony i zaproponowanej tu koncepcji Europy jako habitusu *hinter[za]-narodowego*. Ponawiam przy tym pytanie: czy w odniesieniu do Europy możliwy jest nowy dyskurs uniwersalności oraz jaka powinna być reakcja intelektualistów europejskich, zwłaszcza akademików, wobec domniemanego zmierzchu uniwersalizmu europejskiego. W tym wymiarze sytuuję także zderzenie dyskursu uniwersalności z kwestią innego, co poruszam w tekście *Ars creationis i ars combinatoria. W stronę "Traktatu skomplanego"* ("Elewator" nr 23, 1/2018), poświęconym tytułowemu poematowi Witolda Wirpszy w próbie jego rozszerzonej kontekstualizacji oraz w artykule *X pośród innych: apofatyczność obcości* ([w:] *Obcy/Inny - propozycje aplikacji pojęciowych*, pod red. M. Karwatowskiej, R. Litwińskiego, A. Siwca, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2018). Uwydatniam w nim problem niepoznawalności obcości oraz prób jej dyskursywnego usytuowania w świetle następujących zagadnień: relacji inności i obcości; możliwości nauki o obcości; pytań Kantowskich jako modelu myślenia tranzytywnego i w stronę teorii obcości.

Ostatnim do tej pory przedsięwzięciem w omawianym obszarze badań jest współedagowana (wraz z P. Litką i K. Grocheckim) monografia *Strach, fascynacja, niezrozumienie. Dawne, obce wzorce kulturowe wobec ciemności i zmiany* (Wydawca: Muzeum Regionalne w Krasnymstawie, Krasnystaw 2018). Problemowym punktem wyjścia był tutaj *długie trwanie* wzorców kulturowych (za koncepcją Ruth Benedict) wobec globalizacyjnych standaryzacji, a równocześnie *upamiętnianie* społecznie uznanych kryteriów, tradycji i systemów normatywnych. Kwestia ta rozpatrywana jest przez pryzmat następujących zagadnień: kulturowo utrwalanych obrzędów, obyczajów i rytuałów dotyczących narodzin, śmierci i komemoracji jako form osvajania; toposu herosa fundatora w kontekście sakralizacji władzy i przyjmowania obcego, który przynosi zmianę gęstości moralnego i konsekwencji jego przekraczania w odniesieniu do instytucji-strażnika i zarządzania strachem; mitu mesjanistycznego i fenomenu jego trwania w kontekście przemian społecznych i konstytutywnych dla danej wspólnoty i przypadków historycznych;

interkulturowego przejmowania wzorców, np. strategii wojskowych i taktyki dyplomatycznej; pozostawia resztek względem statusu prawdy materialnej w dyskursie historycznym, a także kultury naukowej jako matrycy rozwoju cywilizacyjnego społeczeństwa i stylu życia jednostki.

Eve Solwa

University Studies. Already as a doctoral student I took part in the phase of creating this research trend in Poland, which resulted in the book *Duch liberalizmu a projekt europejskiej przestrzeni edukacyjnej* [The Spirit of Liberalism and the Project of the European Educational Space]. Based on my doctoral dissertation, but expanded and updated, the publication is the outcome of participation in the all-Poland seminar: "The Role of Higher Education in Shaping the Knowledge Society" organized by the Institute of Knowledge in Warsaw. My book analyzes the European integration process in the field of higher education (the so-called Bologna Process), forming the conceptual foundations of the Project EHERA (*European Higher Education and Research Area*) in the context of the *longue durée* of what I describe as university culture. In addition, I show how the metaphorical "spirit of liberalism" in relation to the global trends in the "knowledge market" (economy based on the commodification of knowledge), and, on the other hand, to the "open access" movement vis-à-vis the European scientific and educational policy, is implemented in the academic space and the university itself as a model of institutionalization of the correlated research and teaching areas. I also elaborated on these themes in the articles: *Projekt Europejskiej Przestrzeni Edukacyjnej: ku wspólnocie otwartych umysłów?* [The Project of the European Educational Space: Towards the Community of Open Minds?]; *Zmierzch kultury uniwersytetu?* [The Twilight of University Culture?]; *Globalizacja - państwo - uniwersytet. Dyskurs utopistyczny* [Globalization - State - University. Utopist Discourse]; *Uniwersytet i europejski modus Vivendi* [University and the European Modus Vivendi]; *O uniwersytecie. Przyczynek do dyskursu, który powinien być obecny* [On the University. A Contribution to the Discourse That Should be Present]; *Kulturowa odpowiedzialność Uniwersytetu* [Cultural Responsibility of the University]

Theory and methodology of history and history of historiography is now the most important area of science I am active in, being privileged to participate in the research and educational work of the Lublin center for methodology of history. Its specific character is outlined in the article *Lubelska Szkoła Metodologii Historii w Instytucie Historii UMCS w Lublinie* [The Lublin School of Methodology of History in the Maria Curie-Skłodowska University {UMCS} Institute of History in Lublin], which I co-authored with Dr. Habil. Piotr Witek; it was published in "Historia@Teoria" no. 4 (2/2017).

One of the key research and educational directions developed in our center is the broad presentation of so-called unconventional histories. Its scope is provisionally illustrated by the monograph *Historia w kulturze współczesnej. Niekonwencjonalne podejścia do przeszłości* [History in Contemporary Culture. Unconventional Approaches to the Past] (the outcome of the conference "Alternative Histories", 2010), which I co-edited. The book presents diverse directions and trends in seeking alternative educational and research practices (to academic models) in the science of history from the perspective of their impact on the contemporary humanities and the current cultural trends. Another attempt to compare conventional and unconventional historiography in the academic space itself was the all-Polish conference organized by the UMCS Institute of History and the Lublin Division of the Institute of National Remembrance (IPN): "University Centers as the Places for the Investigation of History. The Historiography of Contemporary History in Poland after 1989. Dilemmas, Problems, Challenges" (20-22 October 2013). Its outcome is the scientific study *Klio na wolności. Historiografia dziejów najnowszych w Polsce po 1989 r.* [Clio at Large. The Historiography of Contemporary History in Poland after 1989]. I discussed different aspects of this comparison in relation to the socio-political positions of historical research and education in Poland after 1989 in the article *Ośrodki uniwersyteckie jako miejsce badania historii* [University Centers as the Places for the Investigation of History] published in the abovementioned volume.

The continuation of research on the relationship between the two approaches in the science of history is illustrated by the next studies I co-edited which were published in 2017 at the same time. The book *Historiografia w kontekstach nieoczekiwanych? Wobec zmiany i ciągłości: pejzaż współczesnego dyskursu historycznego* [Historiography in Unexpected Contexts? Vis-à-vis Change and Continuity: Landscapes of Contemporary Historical Discourse] defines this relationship with regard to the institutionalized scientific discourse and science of history in the public sphere – the perspective that positions academic historiography in relation to the new possibilities of its conceptualization, also connected with

the current turns and orientations in the humanities, thereby broadening the field of interpretation and understanding of contemporary culture. The monograph *Historie alternatywne i kontrfaktyczne. Wizje - narracja i metodologia* [Alternative and Counterfactual Histories. Visions i Narrative i Methodology] in turn examines the aspects and possibilities of utilizing alternative approaches and the counterfactual mode in academic research in order to more fully understand historical processes. In addition to methodological reflection as part of presentations of metascience (analyses of historical explanation) the book contains problem studies, which illustrate the ways of using counterfactual history in educational and research practice, also in reference to new media. The third study *Między nauką a sztuką i wokół problemów współczesnej historiografii* [Between Science and Art i On the Problems of Contemporary Historiography] is an exceptional book in this set because it was written on the occasion of the 40th anniversary of Prof. Jan Pomorski's academic work. The broad range of problems discussed in it seems to satisfy the scope of themes signaled by its title: from methodological problems, the history of historiography and reflection on artistic strategies in pursuing science to the present turns in humanist discourse, the issues on the field of museology, visual history and postmodernity discourse, to the question of female scholars in the historians' environment.

A comparatively new theme in my studies is the problem of historiographical myth-making and politicization of historical knowledge. I try to cope with it by editing the monographic issue of the journal *Historia i Teoria* (4, 2017, vol. 6), with reference to the sessions of the Forum for Researchers of Contemporary History organized in December 2016 by the Polish Historical Society. The volume in question *Dylematy metodologiczne historii najnowszej* [Methodological Dilemmas of Contemporary History] shows the debate concerning the article by Prof. Jan Pomorski: *Polityzacja/mitologizacja historii, czyli w czym neuro nauka (i metodologia) może pomóc badaczowi historii najnowszej?* [Politicization/Mythologization of History or How Can Neuroscience (and Methodology) Help A Historian of Contemporary History?]. The discussion develops along the lines of historical politics, politics of remembrance, deontology of the science of history, and also neurosciences (with regard to neuromarketing in studies on historical politics/politics of remembrance); I emphasize these themes in the introductory text *Mitologizacja i polityzacja historii. Co możemy wiedzieć, co możemy zrobić i czego możemy się spodziewać?* [Mythologization and Politicization of History. What Can We Know, What Can We Do and What Can We Expect?]

In this context I have recently studied individual issues, inter alia axiology of history (*Teoria historii i badanie wartości. W stronę Apologii uprządkowania*) [Theory of History and Studying Values. Towards the Apology for Practicalization] as a marginalized area of methodological reflection, assuming that the theory of a given discipline essentially consists in investigating values which manifest themselves in each of the three spheres of methodological analysis (theory, research methods, and the methodology of teaching and institutionalization of science). I also discuss this subject in the article *Koncept Źmagistra vitae w modelu badań i dyskursie historycznym* [The Concept of ŹMagistra Vitae in the Model of Research and Historical Discourse] in which I interpret Cicero's maxim in relation to the model of historiography, axiological category and meta-historical topos, as well as the question of the Enlightenment turn. I elaborate on the last motif in the article *Public history wobec postulatu oświeceniowego* [Public History vis-à-vis the Enlightenment Postulate], in which I discuss theoretical and methodological issues related to history in the public space in selected conceptualizations, focusing the Enlightenment postulate (as I term it) on critical discourse in the space of *public history*. My text *Projekt Źe-TV-Historia w wobec audiowizualnego idiomu współczesnych badań i edukacji historycznej* [The Źe-TV-History Project in Comparison with the Audiovisual Idiom of Contemporary Historical Research and Education] in turn examines the implementation-research project of Internet television devoted to popularizing knowledge on historical research and education with reference to methodological issues and practicing visual history.

An issue of interest to the methodologist of history today is tourism interpreted as a long-lasting cultural phenomenon and even an exemplary subject of interdisciplinary research. In the text *Turystyka jako przedmiot badań naukowych i dydaktyki* [Tourism as the Subject of Research and Teaching], included in the post-conference volume *Turystyka w edukacji historycznej i obywatelskiej* [Tourism in Historical and Civic Education] (Lublin 2017, eds. M. Ausz et al.) I attempt to contextually place studies on tourism (with emphasis on some extensions of the concept of tourism and its references in the field of humanist discourse) in relation to three issues: the question of science of tourism, axiology of tourism and historical tourism from the perspective of *public humanities* (including science as action research and as projecting the public space). In the context of the last one, I also examine implementation-research approaches. In the area of the science of history this translates into interest, inter alia, in the subject of applied history, the concept of *art based research*; the digital turn in visual history, as well as in the possibilities of the use of so-called synthetic methodology in the space of HumLab (humanities research laboratories). I do not at this point disregard

theoretical and methodological reflection, which also serves to legitimize the current turns in the humanities towards new empiricism. This is partly reflected by the publications on research practice and communication of knowledge presented in the cyber-historian's metaphor and cybernetic poetry as metaphors of applied history (*Perspektywa metaxumethesis w sytuacji komunikacyjnej cyber-historyka* [The Perspective of Metax-Methesis in the Cyber-Historian's Communicative Situation]; *Czy Platon wyświecałby poetów cybernetycznych* [Would Plato Banish Cybernetic Poets?]), and the earlier case study in the field of commemorative history (*Komemoracja w społeczeństwie sieciowym. Dyskursywne konsekwencje projektu „Henio on Facebook”* [Commemoration in Network Society. The Discursive Consequences of the „Henio on Facebook” Project]).

I would also like to mention the moments important to me from the formative and research perspective. In 2007, at the invitation of the Free Word Society I took part in the conference „Radio Free Europe in Polish and Western Politics”, organized by former Radio Free Europe journalists. Together with Grzegorz Figiel, PhD, I prepared the text *Stan badań nad RWE. Dostęp do Źródeł nowe inicjatywy badawcze* [The State of Research on Radio Free Europe. Access to Sources, New Research Initiatives], which was published in the post-conference monograph *Radio Wolna Europa w polityce polskiej i zachodniej* [Radio Free Europe in Polish and Western Politics] eds. A. Borzym and J. Sadowski. In 2010, on the 100th anniversary of Professor Andrzej Waksmundzki's birthday, I prepared, jointly with Prof. J. Solski, the introduction to the second edition of the *Pitagoras z Waksmund* [Pythagoras of Waksmund] (Lublin 2010). In 2013, at the invitation of Krakow's Liternet Foundation, I prepared the text: *O slamie w Lublinie* [On Slam in Lublin], included in the monograph *Najlepszy poeta nigdy nie wygrywa. Historia slamu w Polsce 2003-2012* [The Best Poet Never Wins. The History of Slam in Poland 2002-2012], as part of the research project on slam in Poland (a characteristic form of artistic expression based on a certain philosophy of relation and communication).

Research on science is the area I have treated so far as the context of studies in the theory and methodology of history. In my second book this context begins to emerge as a new research trope towards the following issues: the humanities and problems with their methodological positioning, which stem inter alia from the lack of integral methodology of the humanities; the university treated as a matter of the humanities scholars (rather than naturalists); *public humanities* vis-à-vis criticism of historical reason; the *deep humanities* orientation with regard to the naturalization of humanities research (towards new empiricism). These questions appear as preliminary in three research directions in this area. First, the

question of the methodology of the humanities raised in *Metodologia soi disant (dociekania post-analityczne)* [So-called Methodology (Post-analytical Inquiries)], in which I position this meta-reflection, in a sense, between the cultural and speculative turn, allied with the conception of action research ñ towards *art based research*. The second direction is studies on science in the context of Ludwik Fleck's philosophy of science. The renaissance of Fleck's thought in Poland resulted from the development of the sociology of knowledge and the socio-constructivist model of scientific cognition, and then from discovering Ludwik Fleck as a pioneer, forgotten in Poland, in this field of research (and this epistemology) after the so-called *cultural turn* and the Kuhnian revolution. However, I reached him via another path: from university studies and methodological reflection on *human studies*. Hence the conception of Fleck's ideas in humanist discourse, which was also the starting point for the subjects brought up in the postdoctoral (habilitation) book. I initiate this theme in several texts, two of which have been published: *O teorii nauki Ludwika Flecka* [On Ludwik Fleck's Theory of Science] and *Ludwik Fleck: A Message to Start a New Discourse*. The third direction is determined by the question of the scientificity of the humanities. I start here from the criticism of reductionist naturalism but at the same time I seek the possibilities of implementing the postulates of empiricism in humanities research. Experiments (including mental experiments), testing of hypotheses and replication, counterfactual thinking, calculations and mensuration, and finally, the procedures developed by trial and error: they are today's determinants of the scientific method. We will thus show the areas of humanities research in which these determinants are found: counterfactual thinking in historiography, historical reconstruction with regard to experimentation processes, calculations and mensuration in the context of studies on metadata as part of the majority of human sciences, in which the digital turn employs digital tools ñ from literature studies to cognitive science. I discuss these themes in the following texts: *Dyskurs rozszerzony trybie kontrfaktycznym. Inne wizje historii, alternatywne warianty historiografii* [Extended Discourse in the Counterfactual Mode. Other Visions of History, Alternative Variants of Historiography]; *Rekonstrukcja w świetle badań metodologicznych* [Reconstruction in Light of Methodological Studies] *Nowa Respublica Litteraria? Humanistyka cyfrowa jako meta-orientacja współczesnych badań humanistycznych*. [New Respublica Litteraria? Digital Humanities as Meta-orientation of Contemporary Humanities Research]

In this area I also place the jointly edited monograph *Humanistyka Cyfrowa. Badanie tekstów, obrazów i dźwięku* [Digital Humanities. The Study of Texts, Images and Sound], the outcome of the conference "Digital Humanities. The Study of Texts, Images and Sound" (26-

27 November 2015), organized in collaboration with the Ministry of Science and Higher Education, under the auspices of DARIAH-PL, as part of the series 'Modern Technologies in Humanities Research'. DARIAH-PL [*Digital Research Infrastructure for the Arts and Humanities* ñ PL] is now the largest scientific consortium of the Polish humanities established to implement research projects using digital infrastructure. The book in question presents the current trends in practicing the digital humanities, inter alia studying the resources of digital knowledge by means of the *big data* analysis and the methods of visualizations and visual narratives; intergenerational, interactive media practices; networked performance as an artistic-research activity; the evolution of digital methods from the perspective of e-editing; *digital history* as a methodological orientation; corporatization of the university from the perspective of *data science*; the concept of the digital sign; text in digital culture, and the on-line documentary film in humanities education.

Philosophical and culture-related studies are the permanent context of the abovementioned research areas. The recent leading question is: how does a humanities scholar look at a scientific fact and at science in general? Not only from the angle of a culturological overlay over the procedurally neutralized and environmentally and methodologically isolated empirical basis of research practices. Also through metascientific reflection which s/he positions in relation to three levels of scientific activity: ontological (that which exists, that which is a fact, and that which is a trace), epistemological (what is knowledge, how we know what we know, where disputes over truth and reference come from), and ethical ñ from the angle of conviction about the human dimension of knowledge and research practice. Assuming that each ethical act (as a moral choice) is creative: it creates an axiological situation and an opportunity for dispute over values with regard to attempts to understand human action over time. In respect of studies on science from the humanist perspective this manifests itself inter alia in the historical, cultural and socio-psychological turn in the natural sciences theory, and conversely, in the turn towards empiricism in human studies, with the use of inter alia tools of performance studies and visualization methods. In the connotation of the concept of scientific culture, there appears the concept of Gesamtkunstwerk or the integral and multifaceted mode of research that uses mental experiment, counterfactual mode and metaphorization. I discuss these themes in the articles: *Diligent life or what is a scientific culture; Topos demoni w kulturze naukowej (za kilkom tropami kulturowej pamieci Europy, ale nie przeciw Carlowi Saganowi)* [The Topos of Demon in Scientific Culture (Following Some Tropes of Europe's Cultural Memory but Not Against Carl Sagan)]; *Czy Platon wyświecałby poetów cybernetycznych?* [Would Plato Banish

Cybernetic Poets?]); świat ludzki i legitymizacja sensu w twórczości literackiej i refleksji meta-naukowej medyków. *Przypadek Celine* [The Human World and Legitimization of Sense in the Literary Achievements and Meta-Scientific Reflection of Physicians. The Case of Celine] and in the text *O pojęciu sprzeciwu. Konteksty, uwagi, dociekania* [On the Concept of Opposition. Contexts, Remarks, Inquiries], in which I reflect on the category of opposition from the perspective of the science of history. I follow here selected literary motifs and cultural figures focusing them on presenting opposition through the dialectic of rebellion and measure, whose sense I seek in the paradoxical core of European humanism. This theme also appears in the article *Europejskość jako sytuacja kultury hinternarodowej* [Europeanness as a Situation of Hinternational Culture]. The starting point for the text was the earlier article *Którą drogą na Europę? Państwo dzwoni po naszych oksymoronistów* [Which Way to Europe? Call in Our Oxymoronists], which analyzes the regrettably little known book in Poland: *Un Europa Cristiana. Un Saggio Esplorativo* by J.H.H. Weiler (Polish translation: *Chrześcijańska Europa. Konstytucyjny imperializm czy wielokulturowość?*). The concept of Europe as a civilizational model, in which the countries situated in the multinational and multicultural space form an integral territory for the development of national cultures, is broadened in critical terms in light of the current "European crisis" debates on the one hand and the proposed concept of Europe as a *hinter*[beyond]-national habitus. The question from the earlier text is asked again: Is any new discourse of universality possible in reference to Europe and what should be the response of European intellectuals, especially academics, to the supposed decline of "European universalism"? In this dimension I also place the clash of universality discourse with the question of other/alien, which I present in the text *Ars creationis et ars combinatoria. W stronę "Traktatu skomplanego* [Ars Creationis et Ars Combinatoria. Towards the "Lied Treatise)], devoted the title poem by Witold Wirpsza in an attempt to broaden its contextualization, and in the article *X pośród innych: apofatyczność obcości (strona pytań kantowskich)* [X among Others: Apophaticity of Strangeness (The Aspect of Kantian Questions)]. The text highlights the problem of incognizability of strangeness and the attempt to position it discursively in light of the following issues: relationship between otherness and strangeness; the possibility of science of strangeness; Kantian questions as a model of transitive thinking: towards the non-theory of strangeness.

The latest undertaking in the area under discussion is the jointly edited monograph *Strach, fascynacja, niezrozumienie. Dawne, obce wzorce kulturowe wobec ciągłości i zmiany* [Fear, Fascination, Incomprehension. Former, Alien Cultural Patterns vis-à-vis Continuity and Change]. The problem starting point here was *the long lasting of cultural patterns* (based on

Ruth Benedict's conception) in comparison with globalization standardizations, and at the same time the fluidification of socially recognized criteria, traditions, and normative systems. This question is considered from the perspective of the following issues: culturally established rites, customs, and rituals concerning birth, death, and commemoration as forms of adaptation; the topos of the hero-founder in the context of the sacralization of power and reception of the stranger, who brings change; the moral order and the consequences of transgressing it with regard to the institution-guardian and fear management; the messianic myth and the phenomenon of its durability in the context of social transformations and changes constitutive of a given community and historical cases; intercultural adoption of patterns, e.g. military strategies and diplomatic tactics; remains and remnants in relation to the status of material truth in historical discourse as well as scientific culture as the matrix of civilization development of society and the lifestyle of an individual.

Ewa Solska

6. Wykaz prac opublikowanych po uzyskaniu stopnia doktora

(a) monografie autorskie:

- 1) E. Solska, *Duch liberalizmu a projekt europejskiej przestrzeni edukacyjnej*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2011. ISBN 978-83-227-3291-5, ss. 292.
- 2) E. Solska, *Czas kultury naukowej*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2019 (końcowy etap procesu wydawniczego).

(b) monografie pod redakcją

- 1) *Historia w kulturze współczesnej. Niekonwencjonalne podejścia do przeszłości*, red. P. Witek, M. Mazur, E. Solska, Wydawca edytor.org, Tczew 2011. ISBN 978-83-932285-0-8, ss. 482. [Mój wkład: przygotowanie koncepcji książki, prace redakcyjne, jeden rozdział. Swój udział w projekcie oceniam na 30,3%].
- 2) *Humanistyka Cyfrowa. Badanie tekstów, obrazów i dźwięku*, red. R. Bomba, A. Radomski, E. Solska, Wydawnictwo E-naukowiec, Lublin 2016. ISBN 978-83-941018-5-5, ss. 201. [Mój wkład: przygotowanie koncepcji książki, prace redakcyjne, przygotowanie wprowadzenia. Swój udział w projekcie oceniam na 30,3%].

- 3) *Historiografia w kontekstach nieoczekiwanych? Wobec zmiany i ci*~~ąg~~*łości: pejzaż współczesnego dyskursu historycznego*, red. E. Solska, P. Witek, M. Woźniak, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2017. ISBN 978-837784-937-8, ss. 158. [Mój wkład: przygotowanie koncepcji książki, prace redakcyjne, przygotowanie wprowadzenia, jeden rozdział. Swoje udziały w projekcie oceniam na 30,3%].
- 4) *Historie alternatywne i kontrfaktyczne. Wizje - narracja - metodologia*, red. E. Solska, P. Witek, M. Woźniak, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2017. ISBN 978-83-7784-965-1, ss. 180. [Mój wkład: przygotowanie koncepcji książki, prace redakcyjne, przygotowanie wprowadzenia, jeden rozdział. Swoje udziały w projekcie oceniam na 30,3%].
- 5) *Miedzy nauką a sztuką - wokół problemów współczesnej historiografii*, red. E. Solska, P. Witek, M. Woźniak, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2017. ISBN 978-83-7784-983-5, ss. 464. [Mój wkład: przygotowanie koncepcji książki, prace redakcyjne, przygotowanie wprowadzenia, jeden rozdział. Swoje udziały w projekcie oceniam na 30,3%].
- 6) *Strach, fascynacja, niezrozumienie. Dawne, obce wzorce kulturowe wobec ci*~~ąg~~*łości i zmiany*, red. P. Litka, K. Grochecki, E. Solska, Wydawca: Muzeum Regionalne w Krasnymstawie, Krasnystaw 2018. ISBN 978-83-911212-7-6, ss. 382. [Mój wkład: przygotowanie koncepcji książki, prace redakcyjne, przygotowanie wprowadzenia, jeden rozdział. Swoje udziały w projekcie oceniam na 30,3%].
- 7) *Dylematy metodologiczne historii najnowszej*, red. E. Solska. Monograficzny tom czasopisma *Historia i Teoria* nr 2017/4 (6). ISSN 2450-8047, ss. 142.

(c) Artykuły w czasopismach punktowanych:

- 1) E. Solska, *Ludwik Fleck: a message to start a new discourse*, "Current Issues in Pharmacy and Medical Sciences" vol. 28, number 1, 2015. ISSN 2084-980X, ss. 60-62. (Lista ministerialna B).
- 2) E. Solska, *Nowa Respublica Litteraria? Humanistyka cyfrowa jako metaorientacja współczesnych badań humanistycznych*, "Roczniki Kulturoznawcze" vol. 7, 2016 nr 1. ISSN 2082-8578, ss. 99-118. (Lista ministerialna B).
- 3) E. Solska, *Europejskość jako sytuacja kultury międzynarodowej*, "Roczniki Kulturoznawcze" vol. 8, 2017 nr 1. ISSN 2082-8578, ss. 5-25. (Lista ministerialna B).
- 4) E. Solska, *Topos demona w kulturze naukowej (za kilkoma tropami kulturowej pamięci Europy, ale nie przeciw Carlowi Saganowi)*, "Kultura i Historia" nr 32, 2017. ISSN 1642-9826, ss. 161-180. (Lista ministerialna B).

- 5) E. Solska, *Projekt A-TV-Historia* wobec audiowizualnego idiomu współczesnych badań i edukacji historycznej, *Res Historica* nr 44, 2017. ISSN 2082-6060, ss. 243-258. (Lista ministerialna B).
- 6) E. Solska, *Teoria historii i badanie wartości. W stronę apologii upracticznienia*, "Kultura i Wartości" nr 25, 2018. ISSN 2299-7806, ss. 129-151. (Lista ministerialna B).
- 7) E. Solska, *Koncept historia magistra vitae w badaniach dziejów i dyskursie historycznym*, "Sensus Historiae" vol 30, nr 1, 2018. ISSN 2082-0860, ss. 39-56. (Lista ministerialna B).
- 8) E. Solska, *Public history wobec postulatu oświeceniowego*, *Historyka. Studia Metodologiczne* T. 48, 2018. ISSN 0073-277X, ss. 245-271. (Lista ministerialna B).

(d) Artykuły w czasopismach niepuktowanych:

- 1) E. Solska, *Globalizacja - państwo - uniwersytet. Dyskurs utopistyczny*, "Kultura - Historia - Globalizacja" nr 5, 2009, ss. 133-142.
- 2) E. Solska, *O teorii nauki Ludwika Flecka*, *Alma Mater*, kwartalnik Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, Lublin nr1/86, 2013. ISSN 1230-0497, ss. 102-107.
- 3) E. Solska, *Którdy na Europie Państwo dzwoni po naszych oksymoronistów*, *Dworzec Wschodni* nr 5, 2013. ISSN 2084-6878, ss. 226-258.
- 4) P. Witek, E. Solska, *Lubelska Szkoła Metodologii Historii w Instytucie Historii UMCS w Lublinie*, "Historia@Teoria" nr 4 (2/2017). ISSN 2450-8047, ss. 135-155. [Mój udział w przygotowaniu tekstu oceniam na 50%].
- 5) E. Solska, *Mitologizacja i polityzacja historii. Co możemy wiedzieć, co możemy zrobić i czego możemy się spodziewać?*, *Historia@Teoria* vol. 6, nr 4, 2017. ISSN 2450-8047, ss. 7-11.
- 6) E. Solska, *Ars creationis i ars combinatoria. W stronę "Traktatu skłamanego"*, "EleWator" nr 23 (1/2018). ISSN 2299-5692, ss. 90-95.

(e) Artykuły w tomach zbiorowych:

- 1) E. Solska, *Projekt Europejskiej Przestrzeni Edukacyjnej: ku wspólnocie otwartych umysłów?* [w:] *Dokąd zmierza Europa: przywództwo, idee, wartości*, pod red. H. Taborskiej, J. Wojciechowskiego, Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora, Pułgusk 2007. ISBN 978-83-7549-006-0, ss. 54-70.
- 2) E. Solska, *Zmierzchność kultury uniwersytetu?* [w:] *Spójczna odpowiedzialność uczelni* pod red. K. Lei, Instytut Społeczeństwa Wiedzy, Wydział Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2008. ISBN 978-83-886171-9-5, ss. 73-87.

- 3) E. Solska, *Perspektywa metaxu-methesis w sytuacji komunikacyjnej cyber-historyka* [w:] *Obserwacja uczestnicząca w badaniach historycznych*, pod red. B. Wagner i T. Wiślicza, Oficyna Wydawnicza Anforteditions, Zabrze 2008. ISBN 978-83-89943-33-0, ss. 176-186.
- 4) E. Solska, *Świat ludzki i legitymizacja sensu w twórczości literackiej i refleksji meta-naukowej medyków. Przypadek Celine* [w:] *Lekarze medycyny jako twórcy literatury polskiej i obcej*, cz. VI, *Literatura i medycyna*, pod red. E. Goch, G. Wallnera, Wydawnictwo LTN, Lublin 2008. ISBN 978-83-928472-7-4, ss. 214-225.
- 5) E. Solska, *Uniwersytet i europejski modus vivendi* [w:] *Rola uczelni w rozwijaniu społeczeństwa obywatelskiego*, pod red. J. Dietla i Z. Sapijaszki, Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości, GódŹ2009. ISBN 978-83-925649-8-0, ss. 89-109.
- 6) E. Solska, G. Figiel *Stan badań nad RWE. Dostęp do Źródeł*, nowe inicjatywy badawcze [w:] *Radio Wolna Europa w polityce polskiej i zachodniej*, pod red. A. Borzysa i J. Sadowskiego, Stowarzyszenie Wolnego Słowa, Warszawa 2009. ISBN 978-83-924585-3-1, ss. 192-197. [Mój udział w przygotowaniu tekstu oceniam na 50%].
- 7) E. Solska, *O uniwersytecie. Przyczynek do dyskursu, który powinien być obecny* [w:] *Świat z historii*, pod red. M. WoŹniaka, P. Witka, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej Lublin 2010. ISBN 978-83-227-3256-4, ss. 95-128.
- 8) E. Solska, J. Solski, *Pitagoras z Waksunda*, pod red. A. Wróbla i J. Kotulskiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, Lublin 2010. Słowo wstępne do wydania drugiego. ISBN 978-83-929145-8-7, ss. 7-10. [Mój udział w przygotowaniu tekstu oceniam na 50%].
- 9) E. Solska, *Komemoracja w społeczeństwie sieciowym. Dyskursywne konsekwencje projektu Ahenio on Facebook* [w:] *Historia w kulturze współczesnej. Niekonwencjonalne podejścia do przeszłości*, pod red. P. Witka, M. Mazura, E. Solskiej, Wydawca edytor.org, Tczew 2011, 227-242.
- 10) E. Solska, *Kulturowa odpowiedzialność uniwersytetu* [w:] *Misja i skuteczność uniwersytetu w XXI wieku*, pod red. J. WoŹnickiego, Instytut Społeczeństwa Wiedzy, Fundacja Rektorów Polskich, Warszawa 2013. ISBN 978-83-7814-124-2, ss. 31-37.
- 11) E. Solska, *O slame w Lublinie* [w:] *Najlepszy poeta nigdy nie wygrywa. Historia slamu w Polsce 2003-2012*, pod red. A. Kołodziej, Hub Wydawniczy Rozdzielczość Chleba, Fundacja Liternet, Kraków 2013. ISBN 978-83-933358-4-8, s. 83-90.

- 12) E. Solska, *Metodologia soi-disant (dociekania post-analityczne)* [w:] *Metodologia dzisiaj: na tropach sensu i bezsensu*, pod red. O. Weretiuk, G. Jagiełło, P. Domki, Biblioteka Afrazyô, Rzeszów 2014. ISBN 978-83-60678-53-4, ss. 16-28.
- 13) E. Solska, *O pojęciu sprzeciwu. Konteksty, uwagi, dociekania* [w:] *Opór - Protest - Wykroczenie*, pod red. J. Wacha i Ć. Janickiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2015. ISBN 978-83-7784-594-3, ss. 37-47.
- 14) E. Solska, *Ośrodki uniwersyteckie jako miejsce badania historii* [w:] *Klio na wolności. Historiografia dziejów najnowszych w Polsce po 1989 r.* pod red. M. Kruszyńskiego, S. Ćukasiewicza, M. Mazura, S. Poleszaka, P. Witka, Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Lublinie, Lublin 2016. ISBN 978-83-7629-979-2, ss. 17-32.
- 15) E. Solska, *Rekonstrukcja w świetle badań metodologicznych* [w:] *Historiografia w kontekstach nieoczekiwanych? Wobec zmiany i ciągłości: pejzaż współczesnego dyskursu historycznego*, pod red. E. Solskiej, P. Witka, M. Woźniaka, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2017, ss. 45-58.
- 16) E. Solska, *Dyskurs rozszerzony w trybie kontrfaktycznym. Inne wizje historii, alternatywne warianty historiografii* [w:] *Historie alternatywne i kontrfaktyczne. Wizje - narracja - metodologia*, pod red. E. Solskiej, P. Witka, M. Woźniaka, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2017, ss. 11-33.
- 17) E. Solska, *Czy Platon wyświecałby poetów cybernetycznych?* [w:] *Miedzy nauką a sztuką - wokół problemów współczesnej historiografii*, pod red. E. Solskiej, P. Witka, M. Woźniaka, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2017, ss. 57-71.
- 18) E. Solska, *Turystyka jako przedmiot badań naukowych i dydaktyki* [w:] *Turystyka w edukacji historycznej i obywatelskiej*, pod red. M. Ausza, J. Bugajskiej-Witkowskiej, A. Stępnika, D. Szewczuka, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2017. ISBN 978-83-7784-986-6, ss. 13-26.
- 19) E. Solska, *X pośród innych: apofatyczność obcości (strona pytań kantowskich)*, [w:] *Obcy/Inny - propozycje aplikacji pojęciowych*, pod red. M. Karwatowskiej, R. Litwińskiego, A. Siwca, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2018. ISBN 978-83-227-9115-8, ss. 139-157.
- 20) E. Solska, *Diligent life or what is a scientific culture* [w:] *Strach, fascynacja, niezrozumienie. Dawne, obce wzorce kulturowe wobec ciągłości i zmiany*, pod red. P. Litki, K. Grocheckiego, E. Solskiej, Wydawca: Muzeum Regionalne w Krasnymstawie, Krasnystaw 2018, ss. 317-335.

Ewa Solska

7. Wygłoszenie referatów na międzynarodowych i krajowych konferencjach tematycznych

- 1) Ogólnopolska konferencja naukowa *„Migranci, nomadzi, scjentyści, flaneurzy. Obserwacja uczestnicząca w badaniach historycznych”*, Instytut Historyczny UW, 15-16 marca 2007. Referat: *Perspektywa metaxu-methesis w sytuacji komunikacyjnej cyber-historyka*.
- 2) Ogólnopolska konferencja naukowa *„Radio Wolna Europa w polityce polskiej i zachodniej”*, Stowarzyszenie Wolnego Słowa i dawni dziennikarze Radia Wolna Europa, Uniwersytet Warszawski, 30 listopada – 1 grudnia 2007. Referat przygotowany wspólnie z dr. Grzegorzem Figlem: *Stan badań nad RWE. Nowe inicjatywy badawcze*.
- 3) Ogólnopolska Konferencja Naukowa *„Rola uczelni w rozwijaniu społeczeństwa obywatelskiego”*, Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości, Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, Górowo Iławeckie 26-27 czerwca 2008. Referat: *Uniwersytet i europejski modus vivendi*.
- 4) Ogólnopolska Konferencja Naukowa *„Lekarze medycyny jako twórcy literatury polskiej i obcej”*, Komisja Filologiczna Lubelskiego Towarzystwa Naukowego i Uniwersytet Medyczny w Lublinie, Lublin 4-5 listopada 2008. Referat: *Świat ludzki i legitymizacja sensu w twórczości literackiej i refleksji meta-naukowej medyków. Przypadek Celine*.
- 5) Międzynarodowa Konferencja Naukowa *„Link przed wiedzą albo kryzys rzeczywistości”*, Ośrodek Abramy Grodzkiej – Teatr NN, Austriackie Forum Kultury w Warszawie, Uniwersytet Warszawski, KUL, Lublin 14 – 16 maja 2009. Referat: *Autorytet Nauki i (kontr)władza Idei (uniwersalizmu)*.
- 6) International Conference *„Twenty Years after the Fall of the Berlin Wall: Memory Politics and Democratization in Europe”*, University of Latvia, Riga, 10-13.09. 2009. Referat: *What remains after the 1989: political discourse on the moments of reality*.
- 7) XVIII Powszechny Zjazd Historyków Polskich, Olsztyn 16-19 września 2009. Sekcja: *„Metodologia historii. Historia historiografii. Filozoficzne i pragmatyczne wymiary myślenia historycznego”*. Referat: *Po co nam Filozofia Historii? Analityczność jako kategoria racjonalizacji dyskursu (historycznego)*.
- 8) Ogólnopolska konferencja naukowa *„Historie Alternatywne”*, Instytut Historii UMCS w Lublinie, 17-19 maja 2010 roku. Referat: *Komemoracja w społeczeństwie sieciowym. Dyskursywne konsekwencje projektu „Henio on Facebook”*.
- 9) Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu *„Wspólne Drogi”* (cykl międzynarodowych interdyscyplinarnych konferencji naukowych na Wydziale Humanistycznym UMCS) *„Od nowa – znowu – na nowo”*, Lublin 19-20.05.2011. Referat: *Michel Leiris – od(nowy)? O nowy paradygmat badacza humanisty*.

- 10) Ogólnopolska Konferencja Naukowa *Recepcja-archetyp-topos. Relacje międzyepokowe*, UMCS, Lublin 10-11 grudnia, 2011. Referat: *Humanista. Mitologicznie*.
- 11) Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu *Wspólne Drogi: Opór-protest-wyroczenie*, Lublin 16-17 maja 2013 r. Referat: *O pojęciu sprzeciwu*.
- 12) Ogólnopolska Konferencja Naukowa *Sens i (bez)sens metodologiczny*, Uniwersytet Rzeszowski 13-14 września 2013. Referat: *Metodologia soi disant (dociekania post-analityczne)*.
- 13) Ogólnopolska Konferencja Naukowa *Ośrodki uniwersyteckie jako miejsce badania historii. Historiografia dziejów najnowszych w Polsce po 1989 r. Dylematy. Problemy. Wyzwania*, Instytut Historii UMCS, Oddział Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Lublinie, Lublin 20-22 listopada 2013 r. Referat: *Ośrodki uniwersyteckie jako miejsce badania historii*.
- 14) Ogólnopolska Konferencja Naukowa *Kultura i Metoda. Humanistyka cyfrowa wobec humanistyki słowa*, Instytut Kulturoznawstwa KUL, 23 kwietnia 2015. Referat: *Nova respublica litteraria? Humanistyka cyfrowa jako meta-orientacja współczesnych badań humanistycznych*.
- 15) Ogólnopolska konferencja naukowa *Historia alternatywna i kontrfaktyczna i wizje, narracje, metodologia*, Instytut Historii UMCS w Lublinie, 22 maja 2015 r. Referat: *Dyskurs rozszerzony w trybie kontrfaktycznym. Inne wizje historii, alternatywne warianty historiografii*.
- 16) Ogólnopolska konferencja naukowa „Poezja-Kultura-Poezja. Perspektywy Współczesne”, Ośrodek *Brama Grodzka i Teatr NN i Dom Słowa* (dawna izba drukarstwa) w Lublinie, 25-26 maja 2015. Referat: *Czy Platon wyświecałby poetów cybernetycznych?*
- 17) Ogólnopolska konferencja naukowa *Naukowy lumpeks. Tematy z odzysku*, Instytut Filologii Polskiej KUL, 18 września 2015. Referat: *Doświadczanie miejsca*.
- 18) Ogólnopolska Konferencja Naukowa *Dotknij historii. Wielopłaszczyznowość i odtwórstwa historycznego*, Wydział Humanistyczny UMCS w Lublinie 26-27 lutego 2016. Referat: *Rekonstrukcja w świetle badań metodologicznych*.
- 19) Ogólnopolska Konferencja Naukowa: *Kultura i metoda: Kultura narodowa - między swoistością i uniwersalizmem*, Instytut Kulturoznawstwa KUL, 12 maja 2016. Referat: *Europejskość jako sytuacja (swoistość) kultury narodowej*.
- 20) Ogólnopolska Konferencja Naukowa: *Media (audio)wizualne-nowe Źródło historii?*, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 19 maja 2016. Referat: *Projekt e-TV Historia wobec audiowizualnego idiomu badań humanistycznych*.
- 21) Ogólnopolska Konferencja Naukowa: *Mistyka gór. Literackie, artystyczne i filmowe kreacje gór na przestrzeni różnych epok*, Instytut Filologii Polskiej KUL, 24 marca

2017. Referat: *Topos góry w historii intelektualnej i kulturowej pamięci Europy (zdynamizowanej przez mitologię)*.

22) Ogólnopolska Konferencja Naukowa: *Postacie demoniczne w kulturze*, Instytut Kulturoznawstwa UMCS w Lublinie 25 kwietnia 2017. Referat: *Demon w nauce (za kilkoma tropami kulturowej pamięci Europy, ale nie przeciw Carlowi Saganowi)*.

23) Ogólnopolska Konferencja Naukowa: *"Słowo to historia, słowo to historia"*, Białyka / UMCS, 28-30 maja 2017. Referat: *Koncept "historia magistra vitae" w modelu badań i dyskursie historycznym*.

24) Ogólnopolska Konferencja Naukowa: *Dawne, obce wzory kulturowe to strach, fascynacja i niezrozumienie*, I Humanistyczna Konferencja Naukowa im. Kaspra Niesieckiego, Krasnystaw 15 września 2017. Referat wprowadzający: *Intelektualne trendy obecnego czasu (i jego obecne "strachy")*.

25) Ogólnopolska Konferencja Naukowa: *"Historia w dyskursach publicznych. Wizualizacje to Narracje to Konceptualizacje"*, UMCS / Kazimierz Dolny, 25-27 października 2017. Referat: *Public history wobec postulatu oświeceniowego*.

26) Ogólnopolska Konferencja Naukowa: *Antyk jako narzędzie opisywania, opowiadania i objaśniania świata*, UMCS / Białyka 27-29 maja 2018. Referat: *Znaczenia usytuowane w kontekście rozproszonym. W sprawie pragmatyki "apostprawdy"*.

27) Międzynarodowa Konferencja Naukowa *"Wspólne dziedzictwo. Rzeczpospolita Obojga Narodów w polskiej i ukraińskiej myśli historycznej XIX i XX w."*, Drohobycz, 27-28 września 2018 r. Referat: *Kto wymyślił "Pierwszą Rzeczpospolitą"?*

Ewa Sobiech

8. Dorobek dydaktyczny

(a) Prowadzę zajęcia na kierunkach studiów: historia, europeistyka, filologia polska, filologia rosyjska, turystyka historyczna, logopedia z audiologią studia podyplomowe dla polonii i cudzoziemców oraz zajęcia z teorii historii dla studentów uczestniczących w programie Erasmus.

(b) Na wymienionych wyżej kierunkach studiów prowadzę następujące zajęcia: historia historiografii (KW, WY), historia historiografii polskiej (WY), metodologia historii (KW, WY), metodologia nauki (KW, WY), metodologia badań naukowych (WY), historia filozofii (WY), wstęp do socjologii (WY), wiedza o muzeach i muzealnictwie (KW), historia muzeów i muzealnictwa (KW), współczesne teorie poznania historycznego (WY), współczesne systemy polityczne (WY), społeczno-

prawne aspekty internetu (WY), prawo mediów i prawo autorskie (WY), prawa autorskie w mediach (WY), kurs dla studentów z programu Erasmus: Methodology of history and History of historiography. Why does history matter? Philosophical perspective on historical discourse (WY), współczesne modele historiografii w praktyce turystyki historycznej (KW), konstruowanie projektów historycznych (WY), gatunki opowieści historycznych (WY).

- (c) Uczestniczyłam w tworzeniu i realizacji projektu UMCS dla rynku pracy i gospodarki opartej na wiedzy, współfinansowanego ze Środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013, Priorytet IV, Poddziałanie 4.1.1 Wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni. W ramach projektu byłam współwórcą specjalności *Przeszłość w mediach i mediatyzacja historii*, realizowanej w latach 2010-2015 dla studentów wszystkich kierunków humanistycznych. Mój udział w projekcie oceniam na 25%.
- (d) Uczestniczyłam w tworzeniu i realizacji projektu "Humanista-stały" [POWR.03.01.00-00- S015/17, Europejski Fundusz Społeczny], w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 [OŚ priorytetowa III Szkolnictwo Wyższe dla Gospodarki i Rozwoju; Działanie 3.1 Kompetencje w szkolnictwie wyższym]. Okres realizacji Projektu: od 1 października 2017 roku do 31 października 2018 roku. Mój udział w projekcie oceniam na 25%.
- (e) W ramach projektu HUMANISTYKA UMCS DLA MŁODYCH i UNIA, edycja I 2014/2015 przygotowałam audiowizualną prelekcję pt. *Doświadczenie wojny w kulturze XX i XXI wieku*.
- (f) Byłam współautorką programu specjalności: *Zarządzanie dziedzictwem kulturowym i komercjalizacja wiedzy historycznej*, dla studentów studiów pierwszego stopnia na kierunku Historia w Instytucie Historii UMCS. Mój udział w powstaniu specjalności oceniam na 25%.
- (g) Byłam współautorką programu specjalności: *Historia stosowana*, dla studentów studiów magisterskich na kierunku Historia w Instytucie Historii UMCS. Mój udział w powstaniu specjalności oceniam na 25%.
- (h) Od dziesięciu lat jestem opiekunką i koordynatorką działalności studenckiego Koła Metodologicznego Historyków UMCS.
- (i) Koordynuję program wycieczek miejskich dla studentów UMCS pod nazwą *Spacer po Lublinie akademicki*, realizowany przez członków Koła Metodologicznego Historyków UMCS. Przykładowe wyprawy tematyczne: *Od Pola do Czechowicza i Śladami polskich poetów*, *Miejsca historii, miejsca pamięci*, *Pamiętne kościoły Lublina*, *Miejsca zagadkowe, miejsca dystopijne*, *W kręgu Uniwersyteckim*. Realizacja od 2016 roku.
- (j) Koordynuję program edukacyjny w ramach promocji i popularyzacji niekonwencjonalnych podejść w badaniach historycznych i edukacji humanistycznej, dla Dzielnicowego Domu Kultury *Łączy Południowe* (ul. Wyżynna 16, Lublin), realizowany przez Koło Metodologiczne Historyków UMCS. Program składa się z

tematycznych warsztatów, prelekcji i pokazów multimedialnych, adresowanych do uczniów szkół podstawowych (wszystkich klas). Realizacja od 2017 roku.

- (k) Współuczestniczył w produkcji filmu edukacyjnego „Czytanie krajobrazu kulturowego” pod kierunkiem dr. hab. P. Witka. Projekt realizowany w ramach XXXVII Konferencji Wspólnej Polsko-Niemieckiej Komisji Podręcznikowej Historyków i Geografów UNESCO, Zamość 23-25 maja 2018.
- (l) Jestem opiekunem studentów studiów licencjackich na kierunku Historia, specjalność: Zarządzanie dziedzictwem kulturowym i komercjalizacja wiedzy historycznej.
- (m) Jestem koordynatorem praktyk studenckich na studiach magisterskich kierunku Historia, specjalność: Historia stosowana.
- (n) Pełni obecnie funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim mgr Pauliny Litki, doktorantki w Zakładzie Metodologii Historii, Instytut Historii UMCS.

Ewa Sobiech

9. Osiągnięcia organizacyjne

- (a) Byłem pomysłodawcą i współorganizatorem cyklu tematycznych debat w Instytucie Historii UMCS („Debaty lubelskie”, od roku 2009) z udziałem zaproszonych gości ze środowisk naukowych i artystycznych. Mój udział w projekcie oceniam na 50%.
- (b) Byłem autorem i wykonawcą konkursu dla maturzystów „Historiomania” w drodze na studia, IH UMCS, Lublin, 18 kwietnia 2009.
- (c) Byłem współautorem i współorganizatorem ogólnopolskiej konferencji naukowej „Historie Alternatywne”, 17-19 maja 2010 roku, Instytut Historii UMCS w Lublinie. Mój udział oceniam na 33,3%.
- (d) Prowadziłem sesję międzynarodowej konferencji naukowej z cyklu „Wspólne Drogi. „Od)nowa” na nowo”, Lublin 19-20 maja 2011 r. Mój udział w przedsięwzięciu oceniam na 15%.
- (e) Byłem pomysłodawcą i współorganizatorem ogólnopolskiej konferencji naukowej „Tymoteusz Karpowicz: Ostatni modernista, ojciec poezji lingwistycznej, patron twórców osobnych - czy powstał znowu nierozpoznana?”, UMCS na KUL, 28-30 maja 2012, Lublin. Mój udział oceniam na 50%.
- (f) Byłem współopracownikiem Lubelskiej Inicjatywy Literacko-Krytycznej „Dworzec Wschodni” oraz redaktorem czasopisma „Dworzec Wschodni” ISSN 2084-6878 (2011-2014).

- (g) Koordynowałem projekt "Lubelszczyzna - Wiele kultur - wiele możliwości", realizowany w latach 2011/12 wraz z Kołem Metodologicznym Historyków UMCS, w ramach Konkursu na projekt organizowanego przez biuro poselskie prof. Leny Kolarskiej-Bobińskiej, Posła do Parlamentu Europejskiego, na rzecz rozwoju wiedzy i promowania Lubelszczyzny [Sprawozdanie: E. Solska, *Studenci Instytutu Historii UMCS laureatami konkursu projektowego*, *Res Historica*, 2013, nr 35, s. 331.]. Mój udział oceniam na 25%.
- (h) Organizowałem wraz z Kołem Metodologicznym Historyków UMCS i Biurem Poselskim prof. Leny Kolarskiej-Bobińskiej konkurs dla uczniów szkół licealnych na krótki film o tematyce historyczno-regionalnej: *Ja jestem, tu zostaję*, Lublin 2012. Mój udział oceniam na 25%.
- (i) Byłem pomysłodawcą i współorganizatorem międzynarodowej konferencji naukowej *Historiografia w kontekstach nieoczekiwanych*, Instytut Europy Środkowo-Wschodniej w Lublinie, 24-25 września 2015. Mój udział oceniam na 50%.
- (j) Byłem współorganizatorem ogólnopolskiej konferencji naukowej *Humanistyka cyfrowa – badanie tekstów, obrazów i dźwięku* w ramach cyklu DARIAH-PL *Nowoczesne technologie w badaniach humanistycznych*, organizowanej wraz z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego (DUN-R 2015), UMCS w Lublinie, 26-27 listopada 2015. Mój udział oceniam na 25%.
- (k) Byłem współorganizatorem International Colloquium of Historians: *The 23rd International Congress of Historical Sciences Poznań 2020 – chances and challenges for Central and Eastern Europe*, Nagłów 23-24 września 2016 r. Mój udział w tym przedsięwzięciu oceniam na 25%.
- (l) Byłem organizatorem Seminarium Lubelskiego Koła Towarzystwa Historiograficznego z udziałem członków Polskiego Towarzystwa Historycznego o. w Lublinie, 12 stycznia 2017 r. w Instytucie Historii UMCS. Debata seminaryjna była poświęcona problematyce aktualnych ujęć historii najnowszej, w kontekście Forum Badaczy Dziejów Najnowszych (10.12. 2016).
- (m) Współorganizowałem Zjazd jubileuszowy z okazji 40-lecia pracy naukowej i pedagogicznej prof. dr. hab. Jana Pomorskiego, który odbył się 30 czerwca 2017 r w Instytucie Historii UMCS.
- (n) Brałem udział w utworzeniu Centrum Badawczo-Rozwojowego *Humanistyka* przy UMCS.
- (o) Od trzech lat (od 2016r.) pełnię funkcję koordynatora wydziałowego Lubelskiego Festiwalu Nauki (Wydział Humanistyczny UMCS).
- (p) Dwukrotnie (w latach 2017, 2018) w ramach Forum Młodych Naukowców w Lublinie prowadziłem *Debaty Mistrzów*.
- (q) Jestem współorganizatorem cyklu otwartych seminariów naukowych, poświęconych historii i kulturze Lubelszczyzny i Europy Środkowo-Wschodniej: *Spotkania w*

Bramie, pod auspicjami Towarzystwa Historiograficznego i ośrodka ABrama Grodzka i Teatr NN.

- (r) Jestem członkiem komitetu organizacyjnego XX Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich, który odbędzie się w Lublinie w dniach 18-20 września 2019 r. Koordynuję sesję panelową: Które do poznania przeszłości? Historiografia między X a XX Zjazdem PTH.

Ewa Sobiech

10. Osiegnięcia popularyzatorskie

- (a) W ramach cyklu otwartych debat i wykładów w IH UMCS moderowałam m.in. spotkania:
- 647 dni sporu. Jak się pisze i rozumie momenty rzeczywistości A.D. 1989? Lublin, 21 maja 2009 (z udziałem A. Celińskiego, prof. A. Zybertowicza, prof. M. Mazura);
 - Kołkowski, Skarga, Edelman. Śladami powstania obecności Lublin, 22 stycznia 2010 (z udziałem P. Sawickiej, abp. prof. J. Źyckińskiego, A. Michnika, o. T. Dostatniego);
 - Przeskoczmy cienką bezbarwną z getta nie-widzianych do księstwa podmiotowości? Lublin, 22 maja 2010 (z udziałem dr T. Kitlińskiego i dr P. Leszkowicza);
 - Polski film historyczny jako model fabularyzowanej wizualizacji przeszłości czy sporny atrybut sztuki zaangażowanej? W sprawie obrazu filmowego: 1920. Bitwa Warszawska, 14 maja 2013;
 - Spotkanie przyrodników z humanistami: Wewnętrzna równowaga ustroju warunkiem zdrowia i życia, 2 czerwca 2014 (z udziałem prof. J. Solskiego).
- (b) Uczestniczyłam w przygotowaniu aplikacji konkursowej w ramach starych miast Lublina o tytuł Europejskiej Stolicy Kultury 2016 (sekcja: Lublin i miasto wiedzy) pod przewodnictwem Krzysztofa Czyżewskiego; członkostwo w Społecznym Komitecie Organizacyjnym Europejska Stolica Kultury Lublin 2016.
- (c) Prowadziłam debatę jubileuszową "Między historią a współczesnością co współwzrosty - co dziedziczymy? 70 lat Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie" 6 listopada 2014 (z udziałem dr. D. Gałaszewskiej, dr. M. Kruszyńskiego, prof. J. Pomorskiego, prof. J. Wróblewskiej, prof. Z. Zaporowskiego).
- (d) Współredaguję portal naukowy o historii [www.ohistorie.eu].

- (e) Lubelskie Festiwale Nauki: poza koordynacją z Wydziału Humanistycznego przygotowuję własne projekty w formach prelekcji i pogadanek (na temat: *Co to jest kultura naukowa, Idea i historia uniwersytetu*).

Ewa Sobla

11. Nagrody

- Nagroda indywidualna III stopnia Rektora UMCS, 2017 r.

Ewa Sobla

12. Informacja o współpracy z instytucjami, organizacjami i towarzystwami naukowymi

Jestem członkiem:

- (a) Polskiego Towarzystwa Historycznego
- (b) Towarzystwa Historiograficznego (Zarząd Główny)
- (c) Polskiego Towarzystwa Badań nad Filmem i Mediami.

Jestem współorganizatorem i przewodniczącym

- (a) Lubelskiego Koła Towarzystwa Historiograficznego.

Jestem współorganizatorem i przewodniczącym

- (a) Centrum Badawczo-Rozwojowego Aę-Humanistyka przy UMCS

Ewa Sobla

13. Recenzowanie: (a) projektów krajowych i międzynarodowych; (b) publikacji w czasopismach krajowych i międzynarodowych

- (a) Na zlecenie Redakcji czasopisma *Historyka. Studia Metodologiczne* przygotowałam trzy recenzje artykułów.
- (b) Współpracuję jako staż recenzyjny z czasopismem *Kultura i Historia*.

Ewa Sobiech